

GRATIS

De sterren
van OPA

tekenles
VAN
Linde
Faas

STACH

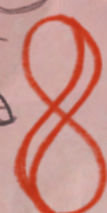

THEATER-
QUIZ

HET
BEESTEN-
BINNENSTE-
BUITEN-
BOEK

De schrijfplek van
MARCO
KUNST

COLOFON

STACH - het halfjaarlijkse jeugdboekenmagazine van
Uitgeverij Lemniscaat
Nr. 6, tweede semester 2023

REDACTIEADRES:

Lemniscaat bv.,
Vijverlaan 48,
3062 HL Rotterdam

TELEFOON:

010-2062929

E-MAIL:

stach@lemniscaat.nl

REDACTIE:

Linda Bertens, Hindele Boas, Sebastiaan Brussee, Jesse Goossens,
Anna Jongeneel

VORMGEVING:

Leon ter Molen, Eveline Verburg

ILLUSTRATIE FIGUUR 'STACH' OP OMSLAG:

Dirk van der Maat, uit: *Koning van Katoren*

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE:

Joep van Ameijden, Morris van Ameijden, Inge Besar,
Norine Biermans, Matteo Blockmans, Charlotte de Bruijn,
Barbara Daniels, Linde Faas, Amélie Gankema, Mireille Geus,
Annet Huizing, Pieter Koolwijk, Marco Kunst, Noa van der Laan,
Foske van Mechelen, Kim Merel, Quinn Schell, Kirsten Wesselius

WWW.LEMNISCAAT.NL

Lemniscaat zie je overal!

Heb jij ook een Lemniscaat gezien?
Stuur je foto dan naar stach@lemniscaat.nl en wie weet zie
je jouw Lemniscaat in de volgende editie van STACH!

Hoi!

Daar is het weer: je favoriete boekenblad! Boordevol interviews, leesfragmenten, recensies en nog veel meer. Voor dit nieuwe nummer heb ik die saaie uitgever even naar buiten gestuurd – ik spreek jullie veel liever zelf. Je hebt me vast al eerder gezien: de enige echte Lemnie... Ik woon in de schatkamer van Lemniscaat en ik hou waanzinnig veel van mooie boeken, dus het is de hoogste tijd dat je mij wat vaker ziet verschijnen dan alleen met mijn hoofd boven een boek uit.

Wist je dat mijn uitgeverij al 60 jaar bestaat? 60 jaar! Dat zijn ontelbare boeken, héél veel schrijvers en tekenaars, minstens 38472 stapels papier, wel 529732628782 tekeningen, 25 rode pennen (ze zijn streng hoor!), 2160 verjaardagstaarten, evenzoveel verjaardagskaarten, de mooiste verhalen en... oef, ik ben de tel kwijt.

60 jaar betekent natuurlijk dat het tijd is voor een groots feest en dat vieren we graag met jullie. Kijk gauw op pagina 38 voor een MEGAGROTE, SUPERVETTE winactie waarbij je alle boeken van Lemniscaat kunt winnen!

Veel leesplezier!

LEMNIE

4 Julie interviewt Inge Besaris

6 *Takkenhoofd*

8 *Heelal*

**10 De schrijfplek van...
Marco Kunst**

12 *Het touw en de waarheid*

14 Recensies - deel I

**16 Het paspoort van...
Pieter Koolwijk**

18 *Missie afbreken*

21 Boekzoeker

22 *Het beestenbinnenstebuitenboek*

24 *Mona Lisa en de anderen*

26 *De Grompus*

28 Ken je klassiekers: Momo en de tijdspaarders

30 *Atta*

32 Uithaalposter

34 Tekenles van... Linde Faas

36 *Toverslag*

38 *60 jaar Lemniscaat*

40 *Onze tijd op aarde*

42 Quiz: test je theaterkennis

44 *Licht uit, spot aan!*

46 *De sterren van opa*

**48 Werken bij de uitgeverij...
de vertegenwoordigers**

50 *Toen dinosaurussen de lucht in gingen*

52 Recensies - deel II

54 *Houden pinguïns van de kou?*

56 *Papa, ik mis je*

58 Het winnende vervolgverhaal

**60 Prijsvraag: maak het verhaal af van...
Mireille Geus**

61 Woordzoeker

62 *Lava*

JULIE INTERVIEWT

Inge Besaris

Het was een gelukstreffer dat juniorredacteur Julie tijd had, want ze zit op pianoles, dansen, wedstrijdzwemmen én tekenles. Verder leest Julie iedere avond en o ja... ze gaat ook nog naar school. En dan had ze nog tijd voor een interview met Inge Besaris: ze stelde Inge wat prangende vragen over haar nieuwe boek Takkenhoofd en haar schrijverschap.

Heb je altijd al schrijver willen worden?

Nee, eerst wilde ik poppenspeler worden en dat ben ik nog steeds. Samen met mijn man Chris heb ik Theater Snater en we spelen voorstellingen voor kinderen. De teksten maken we zelf. Dus ik schreef wel, maar niet voor een boek. Later begonnen we met twee vrienden een bandje (Wijs!), waar ik liedjes voor schreef, en ik maakte ook voorleesverhaaltjes voor *Sesamstraat*. Dat vond ik zo leuk dat ik besloot om het serieus aan te pakken en een opleiding te gaan volgen bij Scriptplus. Zo ben ik steeds meer schrijver geworden.

Had je voorbeelden, als kind of nu?

Ik ben dol op de boeken van Sjoerd Kuyper. Die heeft bijvoorbeeld *Het zakmes*, *Hotel De Grote L* en *De duik* geschreven. Wat ik mooi vind, is dat hij met warmte en humor over lastige zaken schrijft, zonder dat het zwaar voelt of moralistisch is.

Wat las je zelf als kind?

Alles wat los en vast zat: *De dolle tweeling*, *Winnetou*, *Alleen op de wereld*, *De Kameleon*, *Jip en Janneke*...

Had je ook een lievelingsboek?

Toen ik ongeveer twaalf jaar oud was, vond ik in mijn vaders boekenkast *De hut van oom Tom* van Harriet Beecher Stowe. Dat is een heel oud boek over slavernij in Amerika en ik heb er zo verschrikkelijk om moeten huilen. Het was voor het eerst dat ik daarover las en ik was

echt geschokt. Het schijnt dat dit boek ervoor heeft gezorgd dat mensen anders over slavernij gingen denken.

Waarom schrijf je voor kinderen en niet voor volwassenen?

Het liefst wil ik boeken schrijven die ik als kind had willen lezen. Kinderen zijn net begonnen met leven en kennen vooral hun eigen thuis en de mensen om zich heen. Een verhaal laat je kijken door de ogen van iemand anders, waardoor je nieuwe werelden ontdekt of juist iets herkent waardoor je jezelf beter gaat begrijpen.

Je nieuwe boek heet *Takkenhoofd*. Waar gaat dat over?

Takkenhoofd gaat over een meisje dat een deel van het jaar bij haar opa woont omdat haar ouders op de kermis werken. Zij ontdekt iets over opa waar ze niet over mag praten, maar dat wordt steeds lastiger omdat er van alles misgaat.

Ik heb zelf een paar stukken van het boek mogen lezen voor dit interview en ik vond het heel grappig en ook heel spannend. Hoe kijk jij daarnaar?

Ik vind het vooral spannend wat jij ervan vindt! Jij bent namelijk de allereerste lezer die precies zo oud is als Sofie, de hoofdpersoon.

Ik vond het een heel leuk boek! En ik kon echt meevoelen met Sofie. Dat vind ik altijd fijn, als een boek zo is. Zij is stoer, maar ze kon ook laten zien hoe ze zich voelde. Pfff, gelukkig!

Wat voor iemand is Opa, vind jij?

Opa lijkt een beetje op mijn eigen opa. Die wist veel van de natuur en met hem wandelde ik vaak door het bos. Maar hij lijkt het allermeeest op mijn schoonvader, de opa van mijn dochter. Die zei ook dingen als: 'Het gaat wel over voor ik een meissie ben.' En als hij gefrustreerd was, kon hij behoorlijk mopperen (wat wij dan weer grappig vonden).

Hoe ben je eigenlijk op de titel *Takkenhoofd* gekomen?

Opa verzamelt takken in het bos en maakt er beelden van, maar het heeft ook nog een andere betekenis...

Hoelang ben je bezig geweest met dit boek?

Best lang. Ik heb een paar jaar geleden de eerste versie opgestuurd naar Lemniscaat en toen zei Jesse, de uitgever: 'Ik vind het een prachtig verhaal en je schrijft lekker, maar je kunt het nog beter maken.' Ze gaf een paar gouden tips waarmee ik verder kon. Toch heb ik het even aan de kant gegooid om *Ridder Tim* te schrijven. Dat werd mijn eerste boek bij Lemniscaat. Daarna heb ik met een

fris hoofd *Takkenhoofd* herschreven. Dus ik ben er in totaal zo'n vier jaar mee bezig geweest, denk ik.

Hoe kom je op je ideeën voor boeken?

Vaak is het een vonkje, iets wat me raakt of wat me opvalt. Daar kauw ik dan een poosje op en soms komt er een verhaal of een personage uit. *Takkenhoofd* is ontstaan omdat mijn schoonvader ouder werd en niet meer goed voor zichzelf kon zorgen. Eigenlijk was het veiliger om naar een verzorgingstehuis te gaan, maar dat wilde hij niet. En wat doe je dan?

Even iets heel anders: schrijf je op de laptop of op papier?

Allebei. Ik begin op papier. Ieder nieuw boek krijgt een vers schrift om ideeën in op te schrijven en als ik die ga uitwerken, stap ik over op de laptop. Dat is handiger als je dingen wilt veranderen of verplaatsen.

Hoe was jij als kind, had je toen ook veel fantasie?

Ik ben altijd dol geweest op verhalen. Voor een deel omdat ik de echte wereld soms saai of stom vond, maar ook omdat ik probeerde te begrijpen waarom mensen dingen deden. Daar maakte ik verhalen van in mijn hoofd.

In *Takkenhoofd* komt een heel leuk hondje voor, Whisky. Jullie hebben toch ook een hond? Had je die in je hoofd toen je Whisky verzon?

We hebben zelfs twee honden, maar die lijken niet op Whisky. Hoewel... die ene houdt ook heel erg van eten en die andere is nogal een blafneus.

Heb je nog tips voor kinderen of volwassenen die ook schrijven willen worden?

Een bekende en goede tip is: schrijf elke dag een paar pagina's zonder erover na te denken, gewoon wat er in je opkomt. Zo train je je schrijfspier.

Alsof je naar de sportschool gaat!

Precies! En je leert om dat stemmetje in je hoofd, waar niet alleen schrijvers last van hebben, te negeren. Ken je dat? Soms ben je lekker aan het schrijven en dan zit er zo'n bemoeial in je hoofd van alles te vinden en te roepen: 'Wat een rotzin heb je net geschreven, zeg!' of 'Dit wordt dus helemaal niks!' Die moet je zo snel mogelijk in een geluidsdicht hok zetten. Pas veel later, als je gaat fijnslijpen, kun je de deur op een kier zetten.

Wil jij ook je favoriete schrijver interviewen (en ben je niet ouder dan 13 jaar)? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscaat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende STACH!

Takkenhoofd

meeding. We hebben een reuzenrad en een oliebol-
lenkraam.'

De ogen van Mo worden nog groter dan ze al waren en Sofie ziet er de hele kermis in verschijnen.*'Wauw, ik vind kermis zo cool!'

'Kom maar een keer-
tje mee, dan laat ik je alles zien.'

'Megacool!' Hij kijkt haar zo stralend aan met die goudkleurige ogen van hem dat Sofie er verlegen van wordt.

'Maar nu woon ik bij mijn Opa in huis,' zegt ze snel. 'Dus eigenlijk ben ik

Eindelijk gaat de bel voor de kleine pauze. Het hoofd van Sofie zit nu al vol. Ze pakt de zak van Suus uit haar rugzak en loopt tegelijk met Mo naar buiten. Ze zijn even groot, merkt Sofie. Of beter gezegd: even klein. Op het lage muurtje tussen het schoolplein en de vrije buitenwereld ploffen ze neer. Sofie zet de koekkruiden tussen hen in.

'Van de bakker, wil je ook?'

Mo bestudeert de inhoud, vist er een stuk stroopwafel uit en bekijkt het aandachtig.

Dan stopt hij het in zijn mond. 'Hmmm!'

Sofie vindt een halve roze koek. 'Yes, mijn lievelings!' Ze neemt een hap en doet haar ogen dicht om extra goed te proeven. Zo kauwen ze zich door de zak lekkers heen tot de laatste kruimel is verdwenen.

'Ben jij echt een kermismeisje?' vraagt Mo.

'Vroeger wel, toen ik nog met mijn ouders

een gewoon burgermeisje.'

Mo kijkt haar aan en schudt zijn hoofd. 'Een bijzonder burgermeisje.'

Sofie denkt eerst dat hij een grapje maakt, maar als ze ziet dat hij het meent, krijgt ze het ineens heel warm. Snel maakt ze een prop van de lege koekkruidenzak en gooit die naar hem toe. Mo kopt hem behendig terug. Sofie raakt hem ook met haar hoofd, maar een beetje schuin. Ondanks een indrukwekkende snoekduik mist Mo op een haar na en de prop belandt voor de voeten van meester Buisman. Mo krabbelt overeind.

'Zag u dat, ik had hem bijna!'

'Maar niet helemaal,' zegt Buisman droog. 'Gooi maar meteen in de vuilnisbak.'

Terwijl Mo al voetballend richting de vuilnisbak verdwijnt, loopt meester Buisman naar Sofie.

'Zo, daar ben je weer,' zegt hij. 'Hoe is het nu

met je opa, woont hij nog steeds alleen in dat bos?’

‘Niet alleen,’ antwoordt ze. ‘Ik ben er nu ook én hij heeft Whisky.’

Buisman trekt een wenkbrauw op. ‘Drinkt hij zoveel?’

Wat een rare vraag, denkt Sofie. Dan snapt ze de verwarring.

‘Nee,’ lacht ze. ‘Zijn hóndje heet Whisky.’

‘Aha,’ zegt de meester. ‘Hoe oud is hij nu?’

‘Dat weten ze niet precies, hij komt uit het asiel.’

‘Je opa, bedoel ik.’

‘O... In de zeventig, geloof ik.’

‘En nog helemaal gezond?’

Sofie knikt. Waarom wil hij dat allemaal weten?

Mo komt aangehold met zijn armen als een winnaar in de lucht gestoken.

Buisman kijkt op zijn horloge.

‘Nog drie minuten,’ zegt hij en loopt alvast richting de school. Sofie kijkt hem na terwijl het vreemde gesprek nagalmt in haar hoofd.

‘Alles oké?’ vraagt Mo.

‘Beetje raar gesprek. Buisman was ineens supergeïnteresseerd in mijn opa.’

‘Pas maar op, hij kletst alles door aan zijn zus.’

‘Zijn zus?’

‘Dat is de directrice van Huize Avondrood. Die heeft vast nog wel een kamertje voor hem.’

‘Kan ze lang wachten, daar gaat mijn opa echt niet heen!’

*

‘Leuke knul, die Richard,’ zegt Opa, als ze weer met zijn tweeën zijn.

‘Misschien...’ begint Sofie aarzelend. ‘... ben je een beetje in de war.’

‘Welnee, hoe kom je daar nou bij?’

‘Wie legt zijn bril nou in de koelkast?’

Opa wrijft over zijn kin.

‘Daar heb je een punt... Weet je wat het is,

Fietje? Er zit een heel leven in dit hoofd. Logisch dat er weleens wat kwijtraakt, toch?’

‘Jawel... maar dat met die afstandsbediening was ook gek en...’

Opa onderbreekt haar.

‘Maak je niet druk, mop. Jij helpt me toch?’

‘Maar ik ben er niet altijd. Ga anders een keer naar de dokter, voor de zekerheid.’

‘Weet je wat dat kost?’

‘Misschien word je wel dement!’ Ze heeft het eruit geflapt en schrikt er zelf van. Maar het is wel precies waar ze bang voor is. Even is het stil. Opa kijkt haar ontzet aan.

‘Zeg, ben jij helemaal betoeterd!’

‘Het kán toch?’

‘Alles kan, maar wie dan leeft, die dan zorgt.’

Opa plukt wat aan Whisky, die op zijn schoot gesprongen is. ‘En Fietje... zeg maar niets tegen je vader en moeder, anders maken ze zich misschien zorgen. Straks brengen ze me nog naar Huize Alvast Dood. Nou, ammenever-nooit-niet. Oude bomen moet je niet verplaatsen, dan verpieteren ze. En hoe moet dat dan met jou en met Whisky? Die kleine vlooiënbaal mag natuurlijk niet mee, er zou eens iemand allergisch kunnen wesen.’ Hij houdt zijn wijsvinger voor zijn mond. ‘Het is ons geheimpje. Beloofd?’

Uit:

Takkenhoofd

Inge Besarís

& Irina Filcer

€ 15,99 | 176 pag.

ALIOTH

de **HELDIN** van
NATUUR en
NAVIGATIE

Alioth is de helderste ster in het populaire sterrenbeeld Ursa Major, de Grote Beer - Alioth staat in de staart van de beer.

Door de eeuwen heen heeft deze heldere ster reizigers geholpen hun weg te vinden.

Uit:
Heelal
Noelia González &
Sara Boccaccini Meadows
Vertaald door Steven Blaas
€ 19,99 | 64 pag.
Verschijnt in december

ALIOTH EPSILON URSAE MAJORIS

Omdat ze zo schittert en makkelijk te vinden is - ze is de helderste in het sterrenbeeld Ursa Major, of de Grote Beer - is onze heldin een van de 58 navigatiesterren. Mensen gebruiken Alioth om over de aarde te reizen... en door de nachthemel! De Grote Beer wordt gebruikt om andere sterren en sterrenbeelden te vinden, waaronder de Kleine Beer (Ursa Minor) en de sterren Polaris, Arcturus en Spica.

Alioth is ongeveer **83 lichtjaar** van de aarde verwijderd, terwijl de zon zich op iets meer dan 8 lichtminuten afstand bevindt.

Ze is groter, massiever en jonger dan onze zon
- en ook zo'n **102 keer helderder!**

DE STEELPAN

Binnen Ursa Major bevindt zich het asterisme de Steelpan, waarvan de vorm het duidelijkst te herkennen is tussen alle sterren.

In verschillende culturen wordt de Steelpan geassocieerd met allerlei vormen: van een ploeg tot een visnet en een doodskist.

REIZEN DOOR DE RUIMTE

Alle sterren reizen door de ruimte - net als de aarde - maar ze staan zo ver weg dat je het niet merkt.

Alioth maakt deel uit van de sterrengroep Collinder 285. Astronomen denken dat deze sterren allemaal op dezelfde plaats zijn ontstaan, ongeveer 300 miljoen jaar geleden, en dat ze met dezelfde snelheid door de ruimte reizen.

DE SCHRIJFPLEK VAN Marco Kunst

Als jij schrijver was, waar zou je dan schrijven? Zou je avond aan avond helemaal alleen op een stoffige zolder aan een nieuw verhaal werken, bij het schijnsel van een flakkerende kaars? Of schuif je elke ochtend je benen onder een prachtig, oud bureau met allerlei geheime laden en vakjes, waarin misschien wel een liefdesbrief uit de zeventiende eeuw verstopt zit? Om erachter te komen waar onze schrijvers het liefst aan hun boeken werken, leggen we die vraag aan hen voor. Dat leidt tot reizen door heel Nederland & Vlaanderen - en vandaag zijn we in Amsterdam.

Hoi Marco! Wat fijn dat we mogen langskomen. Waar zijn we hier precies?

We zijn hier bij mijn tuinhuis op een groot tuinencomplex aan de rand van Amsterdam. Dat tuinencomplex is in de winter een kale uitgestorven plek, maar in de zomer is het een heerlijk rustig, groen dorpje op tien minuten fietsen van de Amsterdamse binnenstad. In de zomer wonen we hier en staat mijn schrijftafel meestal hier: in dit houten huisje, omringd door bomen en planten, met een zonnepaneel op het dak en een gasfles voor warm water en om te koken. En natuurlijk een hangmat in de tuin om inspiratie op te doen (en om gewoon te luieren). Ik schrijf binnen, in de serre, met bijna overal rondom zicht op de

tuin, of ik zit buiten, in de schaduw, verborgen tussen het groen.

Het is hier heerlijk. Hoe ben je hier terechtgekomen?

Toen onze dochter werd geboren, stonden we voor de keuze om de stad uit te gaan, zodat zij buiten in het groen zou kunnen spelen, of lekker in Amsterdam blijven, maar dan met zo'n buitenhuisje erbij. Dat laatste leek ons het leukst, want het is ook heel fijn om in de grote stad te wonen. De combinatie van die twee plekken beviel zo goed dat we er nu, meer dan zestien jaar later, nog steeds zitten.

Wat is het fijnste aan deze schrijfplek?

Het is heel lekker om hier 's ochtends wakker te worden, tussen de vogels, terwijl de zon langzaam boven de bo-

men uitstijgt en er nog dauw op de bladeren ligt, en dan heeeel langzaam op gang te komen. Misschien eerst een beetje rommelen in de tuin (het gevecht met het eeuwige drieblad!), luisteren naar de merels, theewater in de fluitketel, en zo kom je vanzelf in de stemming om aan het werk te gaan. Verder hoeft hier niets. Dat is ook fijn. Op zo'n tuinpark voelt het of de rest van de wereld ver weg is, en dat geeft rust om te schrijven.

Heb je nog een bepaald ritueel voor je gaat schrijven?
Steek je bijvoorbeeld een kaars aan, of zet je een kop koffie?

Vaste rituelen heb ik niet, maar wat ik net al zei, 'een beetje aanrommelen' voor je echt begint is wel belangrijk voor me. Soms is het met schrijven alsof er eerst iets moet opstijgen uit de duisternis, diep binnen in je. Zo'n belletje heeft tijd nodig om naar de oppervlakte te stijgen (of misschien is het geen belletje, maar een glinsterend visje of een groen glanzende rank van een waterplant die omhoog groeit uit de modder). Dat moet je niet forceren, dat heeft tijd nodig.

Zijn er ook andere plekken waar je weleens schrijft?

's Winters huur ik een werkplek in de buurt van mijn huis: een knusse zolderkamer, waar ik me weer een beetje voel als vroeger op mijn studentenkamers. Maar ik werk ook thuis, en soms in de bibliotheek, of aan zee in een strandtent. Je zou kunnen zeggen dat ik een beetje een nomadische schrijver ben. Ik strijk neer waar het goed voelt en daar ga ik aan de slag. Maarrrr... dat lukt alleen als ik echt lekker in een verhaal zit. Soms lukt het schrijven niet, omdat ik niet goed weet waar het met het verhaal heen moet, en dan moet ik vooral niet aan mijn bureau blijven zitten. Dan kan ik het beste een eind gaan wandelen of fietsen of zwemmen of tuinieren. Pas als ik mijn hoofd heb leeggemaakt, is er weer ruimte voor nieuwe ideeën.

Waarom moet een goede schrijfplek voor jou voldoen?

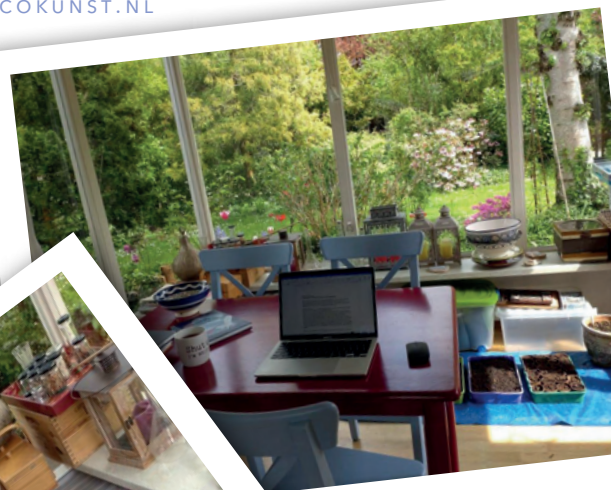
Een goede schrijfplek moet licht zijn en vertrouwd en knus. De plek hoeft niet groot te zijn. Een klein hoekje van een klein huisje of een tafeltje op een zolderkamer is meer dan genoeg. Wat persoonlijke spulletjes (ansichtkaarten van mooie dingen en plaatsen bijvoorbeeld). Het is vooral van belang dat ik er ongestoord kan werken, en meerdere dagen achter elkaar: voor schrijven is tijd belangrijker dan ruimte.

Dank je wel Marco, we hopen dat je nog veel mooie boeken schrijft!

MARCO KUNST schrijft sprookjes, realistische verhalen, fantasy, griezelige boeken, sciencefiction, heel grappige boeken en ook ontroerende – en dat voor alle leeftijden. Wil je een stukje lezen uit zijn nieuwe boek? Sla dan gauw de bladzijde om!

WWW.MARCOKUNST.NL

Het touw en de waarheid

Het eiland waar Kyra woonde was niet meer dan een glooiende heuvel die geleidelijk oprees uit zee, met dichte bossen begroeid. Vogels zongen in de bomen, diertjes scharrelden rond, overal bloeiden bloemen. Waar je maar keek waren kleuren in duizend tinten te onderscheiden, in de bomen en planten, in de rotsen, in de dorre bladeren op de bosgrond, in de schaduwen en in de poeltjes op het strand. Een rijkdom aan kleuren die mee veranderde met de loop van de zon aan de hemel.

Ze had van grootmoeder alles geleerd over kleurstoffen, verf en pigmenten. Zonder woorden trouwens, want praten, daar deden grootmoeder en zij niet aan. Zo was Kyra in de loop der jaren de meeste woorden vergeten – de taal die ze lang geleden had geleerd, toen er meer mensen op het eiland woonden.

Grootmoeder wees haar kleinkind op de dunne, gele meeldraden van een bloem, het scharlaken-rode vlees van een vrucht, of ze liet haar zien hoe je harde noten kraakte, de schillen droogde en ze daarna kookte, waarna hun geheime aard oogstrelend aan het licht kwam. Of ze kwam met onooglijke, vieze paddenstoeltjes aanzetten, die ze liet schimmelen, tot het prutje dat overbleef langzaam purper kleurde, ultramarijn of violet.

Zo was het voor Kyra alsof alles wat op het eiland groeide en leefde geheimen meedroeg: kleuren die je vaak alleen met aandacht en geduld zichtbaar kon maken. Niet alleen uit planten, maar ook uit de poep van vogels en andere dieren, en uit botten, schelpen, schubben, insectenschilden en veren konden kleurstoffen gewonnen worden. En dan waren er nog de rotsen, aarde en verschillende soorten zand: vermalen tot poeders leverden die weer tal van andere kleuren en tinten op, vooral als je ze ook nog eens brandde: okers, ombers, sienna's en sepia's, soms dof, soms glitterend en schitterend.

Het was voor Kyra alsof ze werd omringd door oeroude families van kleuren. Je moest ze weten te vinden en aan het licht zien te brengen, en dan maakte je kennis met nieuwe neefjes van bruin, tantes van rood of vrolijke kleinkinderen van blauw. Na kennismaking kon je al die familieleden mengen tot geheimzinnige mengsels van grote rijkdom, of juist tot zachte, frisse, ijle tinten, stuk voor stuk nakomelingen van de regenboog.

Uit:

Het touw en de waarheid
Marco Kunst & Jeska Verstegen
€ 16,99 | 160 pag.

Recensies

Matteo

over **De dikke Vlo en Stiekel**

PIETER KOOLWIJK & LINDE FAAS

€ 17,99 | 288 pag.

Ik las *De dikke Vlo en Stiekel* van Pieter Koolwijk. Een dik boek waarin twee verhalen staan. Het eerste deel gaat over Floris, een jongen die erg klein is en helemaal niet dapper.

Floris wordt op school gepest door Arjan. Op een dag komt er een nieuw meisje op school, Stiekel. Ze heeft vuurrood haar en draagt kleurrijke kleren. Zij is heel dapper en durft alles.

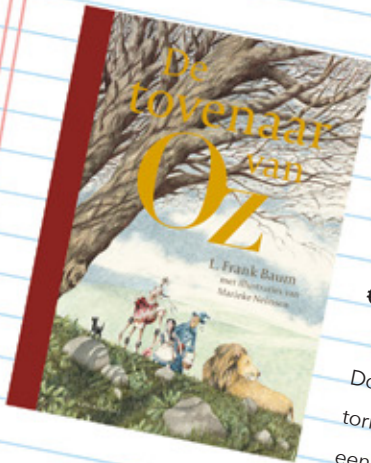
Floris (Vlo, zoals hij door de pesters genoemd wordt) sluit vriendschap met Stiekel en samen beleven ze allerlei leuke avonturen en gaan ze tegen de pesters in!

Ik vond het pesten wel erg, iedereen zal dit op school wel al eens meegemaakt hebben. De schrijver geeft enkele handige en grappige manieren om hiermee om te gaan.

In het tweede deel van het boek komt er meer fantasie aan bod. Stiekel en Arjan dragen beiden een geheim met zich mee. De schrijver gebruikt veel grapjes in zijn verhalen, waardoor ik veel moest lachen. En de vader van Stiekel vond ik wel heel grappig, hij is zo klein als een kabouter!

Ik koos dit boek omdat ik de kft van het boek wel leuk vond. Een jongen en een gek meisje met rood haar dat in een boom hangt!

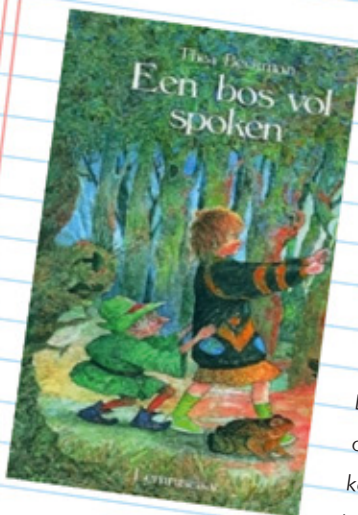
De tekeningen zijn gemaakt door Linde Faas, je kunt er veel in ontdekken en ze zijn heel kleurrijk. Ik vind ze heel magisch.

Charlotte

over **De tovenaars van Oz**
L. Frank Baum & Marieke Nelissen
€ 24,99 | 264 pag.

Doortje is een meisje dat samen met haar hondje Toto door een tornado naar een vreemd land is gevlogen. Doortje wilde altijd al een avontuur beleven. Onderweg naar de Stad van Smaragd in het Land van Oz komt ze een vogelverschrikker, een blikken man en een leeuw tegen. Ze worden vrienden. Iedereen heeft een wens: Doortjes wens is om terug naar Kansas te gaan, waar tante Em en oom Henri zijn. Ik vind het een heel leuk boek, maar er zitten veel moeilijke woorden in. Toch kon ik het heel goed begrijpen. Het was een magisch boek. En er zit een goede vriendschap in tussen Doortje en haar nieuwe vrienden. Het zijn wel lange hoofdstukken en het duurt lang voordat je het uit hebt. Een voordeel is dat je, als je één hoofdstuk mag lezen voordat je gaat slapen, wel lekker lang kunt lezen. ;) Er zitten soms hele grote tekeningen in en die vind ik best heel mooi. Ik vind het een aanrader voor mensen die fantasie hebben en die van lezen houden. Want het is best een dik boek.

Norine

over **Een bos vol spoken**
Thea Beckman
Te leen bij de bieb
of tweedehands | 74 pag.

Dit was vroeger het lievelingsboek van mijn moeder en ik vind het ook een heel leuk boek. Het verhaal gaat erover dat Troekel Juultje komt opzoeken in de nacht en dat Troekel dan zegt: 'Je moet me helpen, want mijn poes Senta is weg en jij bent de enige die me kan helpen.' En dan zegt Juultje: 'Waarom in de nacht?' En dan gaat Troekel helemaal huilen en komt er een klagelijk gemiauw uit het bos en zegt Juultje: 'Oké, ik ga toch maar mee, want er is een poes in nood!' Juultje heeft een wapen nodig en ze gaat naar de keuken en ziet iets glimmen. Dat pakt ze, maar het blijkt uiteindelijk een soeplepel te zijn. Het boek is leuk omdat de hoofdpersoon zo dom is, door alle rare wezens in het bos en door het spannende gevoel in je buik. Ik vind de vierarmige prins heel grappig en opschepperig omdat hij de hele tijd zegt: 'Ja dit kan ik en dat kan ik', en dat is helemaal niet waar. Troekel is ook heel grappig, omdat hij de hele tijd bang is voor niks.

HET PASPOORT VAN...

Pieter Koolwijk

Heb je je weleens afgevraagd wie er schuilgaat achter die naam op de cover van een boek? Of ben je na het lezen heel nieuwsgierig geworden naar wie al die fijne verhalen verzint of die mooie tekeningen maakt? Om onze schrijvers en illustratoren beter te leren kennen, besloten we er een aantal aan de tand te voelen. In dit nummer: Pieter Koolwijk, die voor trouwe STACH-lezers vast geen introductie nodig heeft!

© Isabelle de Groot

WIE BEN JE?

Waar en wanneer ben je geboren?

In Gouda op 18 december 1974.

Wat is je leukste jeugdherinnering?

Sjemig. Zo moeilijk om er eentje te kiezen. Stiekem de bevroren Rijn oversteken, terwijl dat niet mocht van mijn ouders. Buiten voetballen. Voetbalkamp. Boomhut bouwen met mijn vrienden. Slootjespringen in de polder. Schotsje lopen in de winter. De tuinkabouters uit de tuin van een man verplaatsen over de hele straat. Rondstruinen over de autosloperij. Gewoon... buiten ravotten met vrienden.

Wat deed je het liefst als kind?

Eigenlijk deed ik maar twee dingen als ik buiten was. Of ik was aan het voetballen, of ik haalde kattenkwad uit. Beide waren favoriet.

Als je een superkracht kon bezitten, welke zou dat dan zijn en waarom?

Ik heb getwijfeld. Teleporterende lijkt me handig en onzichtbaar kunnen zijn heeft ook wel iets, maar ik ga toch voor kunnen vliegen. Die vrijheid. Het gevoel van door de lucht te zweven. Het zicht op de wereld van bovenaf. Heerlijk.

Wat is het spannendste dat je ooit hebt gedaan?

Ik heb een cursus parachutespringen gedaan. Fantastisch. Die adrenalinekick. Maar niet alleen dat. Dichter bij vliegen dan dat kom je gewoon niet. Alleen ben ik ermee gestopt toen ik vader werd.

Hoe ziet jouw ideale dag eruit?

Ik houd eigenlijk wel van de afwisseling in het leven. Drukke dagen, afgewisseld met lanterfant-dagen. Veel op reis zijn en dan weer veel thuis. Soms tussen de mensen, en soms lekker in mijn eentje. Maar als ik iets moet kiezen, dan uitslapen, lekker schrijven en buiten zitten op een heerlijke, zwoele zomeravond.

Wat is jouw favoriete vakantiebestemming?

Dan kies ik Scandinavië. Ik ben heel vaak in Noorwegen geweest en vorig jaar in Finland. Prachtige natuur. Fijne mensen. En er woont een heel goede illustrator ergens op een ijsschots in Noorwegen.

WAT LAS EN LEES JE?

Wat was vroeger je lievelingsboek?

De Griezels van Roald Dahl. Het was het verhaal waardoor ik enthousiast raakte over boeken en de werelden waar ze me mee naartoe konden nemen.

Om welk boek moest je voor het eerst huilen?

Mijn bankboekje. Tranen sprongen in mijn ogen toen ik mijn saldo zag.

Wat is je lievelingsslechterik in een boek?

Ik weet niet of hij echt als slechterik genoemd kan worden (spoiler alert!), maar Sneep is toch wel echt een favoriet. Hoe hij is neergezet en hoe je je zeven boeken blijft afvragen hoe het nou met hem zit, vind ik echt geweldig.

Welk boek had jij wel willen schrijven?

Willen schrijven? Weet ik niet. Wel vind ik het idee van een verlaten bioscoop waarmee je het geheugen van mensen binnengaat uit *Films die nergens draaien* van Yorick Golderijk echt heel erg tof. Dat had ik wel willen verzinnen.

HOE SCHRIJF JE?

Wanneer wist je dat je schrijver wilde worden?

Toen ik op de lagere school zat, was ik al bezig op een oude typemachine. Alleen kwam ik toen nooit ver. Ik was meer met Tipp-Ex bezig. Als computers nooit waren uitgevonden, was het mij ook nooit gelukt. Maar het kreeg pas echt serieuze vormen in mijn hoofd toen ik een beetje opdroogde.

Hoe heb je dat aangepakt?

Ik ben mee gaan doen aan schrijfwedstrijden, schreef korte fantasieverhalen voor volwassenen. Daar leerde ik via een forum gelijkgestemde mensen kennen en we gingen elkaars verhalen lezen/beoordelen. Dat was heel erg leerzaam. Uiteindelijk werden er ook verhalen gepubliceerd in *Pure Fantasy* (wat nu niet meer bestaat). Toen ik een schrijfwedstrijd won, heb ik *Vlo en Stiekel* geschreven en opgestuurd naar uitgevers.

Waar krijg je inspiratie van?

Van alles. Muziek is heel belangrijk voor me. Maar ook gebeurtenissen, mensen, grapjes, of soms irritaties. Al ga ik door muziek wel echt zaken voor me zien.

Heb je een voorbeeld (een persoon of een boek)?

Ik ben eigenwijs en kies een nummer: 'Be yourself' van Audioslave. Als ik dat nummer luister, dan zie ik Ties en Luna (uit *Gozert*) hand in hand samen door het bos lopen. Tevreden dat ze zichzelf mogen zijn.

Heb je een ritueel als je begint met schrijven?

Eerst dans ik in mijn blote kont rond een vuurkorf. Daarna steek ik zeven kaarsen aan. Geen zes, want dat zijn er te

weinig. En ook geen acht, want dat zijn er te veel. Zeven kaarsen. Dat is precies het goede aantal. Daarna smeer ik mezelf in met blubber en doe ik een oerschreeuw in de achtertuin, zodat de hele buurt weet dat het zover is.

(... *Goede muziek aan en dan eerst heel veel treuzelen en lummelen voordat ik eindelijk eens echt begin.*)

Heb je weleens een schrijversblock gehad?

Niet echt. Ik heb wel heel hard lopen tobben met *Missie afbreken*.

Wat is het raarste verhaal waaraan je ooit hebt gewerkt waar je niks mee hebt gedaan?

Nou... niets mee gedaan... Ik heb weleens een kortverhaal vanuit het perspectief van een puist geschreven. Deze puist redde zijn gastheer, maar kreeg daar geen dank voor terug. Dat verhaal heb ik ingestuurd voor een wedstrijd (en ermee de top tien behaald).

Wat is het tofste dat je hebt meegemaakt als schrijver?

Dan kan ik echt niet kiezen. Je dochter mee kunnen nemen naar het Kinderboekenbal is heel tof. Maar ook de borrels bij Lemniscaat, prijzen die ik gewonnen heb, recensies, illustraties ontvangen van Linde Faas, een nieuw boek in je handen, vriendschappen die zijn ontstaan. Het is gewoon heel erg leuk om dit te mogen doen.

Waar wil je ooit nog een boek over maken?

Poeh. Nog zoveel ideeën die ik heb. Ik weet wel dat ik nog eens vaker een aantal boeken wil schrijven die bij elkaar horen, net zoals *Gozert*, *Luna* en *Missie afbreken*. Ik vind het echt heel leuk om steeds vanuit een ander persoon te schrijven in dezelfde wereld.

Van alles wat je hebt meegemaakt en bereikt als schrijver: waar ben je het meest trots op?

Ik ben op heel veel dingen trots die ik heb meegemaakt, maar het meest bijzondere is toch wel wat ik van de lezers hoor over het drieluik van *Gozert*. Ik had tijdens het schrijven nooit kunnen bedenken hoeveel deze verhalen voor kinderen zouden kunnen betekenen. Ik hoor van zoveel kinderen met ADHD, autisme, dwangneuroses, dyslexie of wat dan ook dat ze zich herkennen in deze boeken. Dat ze er steun uit halen. Daar ben ik echt trots op.

Als je lezers één ding meenemen na het lezen van je boeken, wat zou je graag willen dat dat is?

Niemand is raar en iedereen is raar. Wees wie je wilt zijn.

Missie afbreken

De wereld is net een speeltuin. Een met meer kleuren dan een regenboog. Blauwe lucht met witte wolkjes. Groene bladeren, wapperend in de wind. Bruine takken die rustig heen en weer wiegen. De rode auto waar ik me achter verschuil. Het felgele tuinhekje een stuk verderop. En de paarse voordeur.

De voordeur van Gerda.

Gelukkig zit ik hier niet alleen. Ik heb mijn twee allerbeste vrienden bij me. Ties en Luna. Ties is mijn broertje en hem ken ik al sinds hij een roze baby is. Een roze baby met een gigantisch huilhoofd. Luna ken ik veel minder lang. Een jaar? Een

week? Geen idee. Ik vind tijd maar raar. Ik snap niet zoveel van uren, minuten en eeuwen. We zijn in ieder geval wel samen op vakantie geweest. En als je dat doet, ben je supergoede vrienden. Dat is goed met een superheldencap om.

‘Zie je?’ zegt Ties. ‘Dit huis ziet er verdacht uit.’

De hele straat staat vol met hoge huizen. Sommige zijn tegen elkaar aan gebouwd, andere weer niet, maar geen enkele woning ziet er hetzelfde uit. En deze is echt ongelooflijk bijzonder.

Luna schudt haar hoofd. ‘Alleen omdat het een geel tuinhek heeft? Of een paarse voordeur?’

‘En een oerwoud in de voortuin,’ zeg ik.

Luna gluurde over de rode auto. ‘Dat kleine stukje? Dat is geen oerwoud.’

‘Welles.’ Ik kijk haar streng aan, ook al ziet ze me niet. ‘Het zijn wel honderd planten.’

‘Wel duizend,’ zegt Ties.

‘Honderdduizendmiljoen,’ zeg ik.

‘Ja!’ Ties grijnst breed. ‘Vol spinnen.’

‘En slangen.’

‘Spinslangen.’

‘En slangspinnen.’

‘Die zijn het gevaarlijkst,’ zegt Ties.

Ik knik.

En Ties ziet dat. Zo is hij. Hij ziet me altijd. Luna niet. Maar dat is oké. Zij kan juist weer heel goed luisteren. Dat is al veel meer dan de rest van de wereld. Andere mensen zien me niet. Horen me niet. Voor hen besta ik niet. Ze zeggen zelfs dat ik niet echt ben.

Onzin!

Natuurlijk ben ik anders dan Ties, Luna en alle kinderen, maar toch ben ik echt. Echt een grote broer. Echt een vriend. Echt een superheld. En nog veel meer. Dat mensen mij niet kunnen horen of zien, is hun probleem.

Niet het mijne.

‘Wil jij eerst gaan, Gozert?’ vraagt Luna.

‘Natuurlijk!’ Dit is waarvoor ik mijn roze superheldenpak heb aangetrokken. Ik spring omhoog, maak een salto en land op de rode motorkap. Daar blijf ik even staan zodat mijn regenboogcape kan wapperen in de wind. Handen in mijn zij. Borst vooruit. Zo doen superhelden dat.

‘Pas op voor de spinslangen,’ zegt Ties nog.

Dan ben ik weg. Ik vlieg naar voren, duik over het gele tuinhek en land rollend tussen de groene struiken. Snel kijk ik om me heen. Geen spinnen. Geen slangen. Geen andere gruwelbeesten die me kunnen aanvallen. Gelukkig maar. Het pad naar de paarse voordeur ziet er veilig uit en ook het huis lijkt van dichtbij niet eng, gevaarlijk of monsterlijk. Alleen verdacht.

Dat wel.

Ik wenk Ties. Hij fluistert iets tegen Luna en dan komen ze achter de rode auto vandaan. Ze sluipen dichterbij, klimmen over het hekje en kruipen naast me in het kleine stukje oerwoud.

‘Oké,’ zegt Ties. Hij controleert de bladeren om hem heen en veegt een spinnenweb van zijn arm. ‘En nu?’

Luna leunt iets voorover. ‘Er hangt een bord naast de deur,’ zegt ze. ‘Gerda. Waarzegster & Medium.’

‘Gerda de Griezelige,’ zeg ik.

‘Gerda de Gruwelijke,’ zegt Ties.

‘Griezelige Gerda de Gruwelijke,’ maak ik er dan maar van. ‘Volgens mij is ze een heks. Ze heeft namelijk een echte heksennaam.’

Luna schudt haar hoofd. ‘Gerda is geen heksennaam.’

‘Griezelige Gerda de Gruwelijke wel,’ zeg ik.

‘Klopt.’ Luna glimlacht. ‘Maar zo heet ze niet.’

‘Wel bijna.’

‘Ze is waarzegster!’ zegt Ties. ‘Superhandig. Dan kan ze heel goed zeggen waar alles is. Stel je bent je schoenen kwijt, dan weet zij waar ze zijn. Of als je niet weet waar je nieuwe school zit, dan kan zij de weg wijzen.’

‘Dat klinkt inderdaad superhandig, bro,’ zeg ik.

‘Ja. Mama is soms ook een waarzegster. Papa niet. Die is meer een waarvrager.’

Luna begint hardop te lachen. ‘Dat is helemaal niet wat het betekent.’

‘Niet?’ vragen Ties en ik in koor.

‘Nee. Een waarzegster kan je toekomst voorspellen en ze weet allemaal bijzondere dingen over je. Tenminste... dat zeggen ze. Geen idee of het echt zo is.’

‘Klinkt als een heks!’ schreeuw ik. ‘Gerda is een heks!’

‘Ze is een heks!’ gilt Ties met me mee. ‘Missie afbreken!’

‘Neeheel!’ Luna lacht zo hard dat ze moeite heeft om te praten. ‘Geen... Geen missie afbreken,’ hikt ze. ‘Rustig...’ Er rolt een traan over haar wang. Een vrolijke traan.

‘Oké...’ Ik kijk nog een keer naar het naam-bordje. ‘En medium?’ vraag ik. ‘Wat betekent dat? Vast iets vreselijks.’

‘Dat is Engels,’ zegt Ties. ‘Dat betekent dat je gewoon heel erg gemiddeld bent.’

‘Een gemiddelde heks?’ Ik krabbel aan mijn hoofd. ‘Dat bestaat helemaal niet. Iedere heks is bijzonder. Het klinkt behoorlijk leugenachtig.’

‘Een medium kan met overleden mensen praten,’ legt Luna ons uit. ‘Met spoken. Geesten.’

‘Een heks!’ gil ik. ‘Ze is een heks!’

Ties schreeuwt dit keer niet mee. ‘Ook met onzichtbare jongens?’ vraagt hij, terwijl hij mijn kant op kijkt.

‘Misschien...’ Luna’s ogen twinkelen. ‘Dat moeten we uitzoeken! Gozert, zou je naar binnen willen gaan en proberen met haar te praten?’

‘Ja, echt niet!’ roep ik uit. ‘Ik ga niet zomaar het huis van griezelige Gerda in. Ik kijk wel uit!’

‘Griezelige Gerda de Gruwelijke!’ zegt Ties lachend.

‘Hoe noem je mij?’ klinkt ineens een stem.

Een griezelige en gruwelijke stem.

Gerda’s griezelige en gruwelijke stem!

We waren zo druk bezig met het naambordje dat we niet op het tuinpad hebben gelet. En nu staat ze daar. Haar grijze haren zitten in een warrige knot, haar oranje jas zit onder de kale plekken en haar zwarte schoenen zijn versierd met kleurige strepen. In iedere hand draagt ze een gele boodschappentas, waarschijnlijk gevuld met de meest griezelige en gruwelijke dingen.

‘En waarom zitten jullie in mijn bosjes?’ De oude vrouw zet beide tassen op de grond en begint in haar jaszakken te graaien. Vast om haar toverstok te pakken zodat ze ons ergens in kan veranderen.

In kikkers.

Of slangspinnen.

Dat is wat heksen doen. Mensen betoveren.

‘Lusten jullie misschien een lekker kopje thee?’ vraagt de vrouw dan.

Ik heb genoeg gehoord. ‘Vergiftigde theel!’ schreeuw ik uit. Ik spring overeind en begin zo snel mogelijk rondjes te rennen met mijn armen in de lucht. ‘Missie afbreken! Missie afbreken!’ Mijn cape wappert zo hard dat ik er bijna van opstijg.

Ook Ties komt in actie. ‘Missie afbreken,’ schreeuwt hij. ‘Missie afbreken!’ Hij rent langs Gerda en schiet door het openstaande hek de tuin uit.

‘Missie afbreken,’ zegt Luna. Ze lacht een keer ongemakkelijk naar Gerda, haalt haar schouders op en rent daarna achter Ties aan. ‘Missie afbreken!’

Struikelend, lachend, vallend en weer opstaand. Zo rennen we door de straat en ontsnappen we aan de vergiftigde thee van Griezelige Gerda de

Gruwelijke. ‘Missie afbreken! Missie afbreken!’ Tussen de geparkeerde auto’s door, meerdere malen de hoek om, tot we ons naast de slootkant in het gras laten vallen.

Missie afbreken.

‘Dat was echt lachen,’ zegt Ties na een tijdje. Hij leunt op zijn ellebogen en kijkt me breed grijnzend aan. ‘Jij voelt als vakantie, Gozert.’

‘Vakantie?’ vraagt Luna.

‘Ja,’ zegt Ties. ‘Vakantie van alle saaie dingen.’

Luna glimlacht. ‘Dat is zeker waar.’

Vakantie.

Ik gloei. Vanbinnen voel ik me geel en oranje. Het spuit door elkaar. Als feestelijke fontein vol vrolijkheid.

Vakantie.

Mensen gaan graag op vakantie. Mensen worden er blij van. Iedereen houdt ervan. Misschien is dat inderdaad wat ik ben.

Vakantie van alle saaie dingen.

Uit:

Missie afbreken

Pieter Koolwijk & Linde Faas

€ 15,99 | 264 pag.

BOEKZOEKER

WEET JIJ HET JUISTE BOEK TE VINDEN?

Heb je STACH ook van voren tot achteren verslonden?

Dan is dit vast geen moeilijke opdracht voor jou...

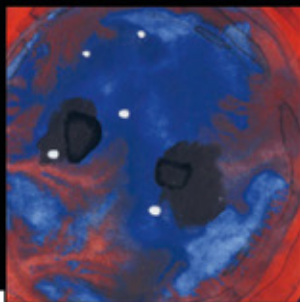
Vul het antwoord in op de stippelijntjes!

1

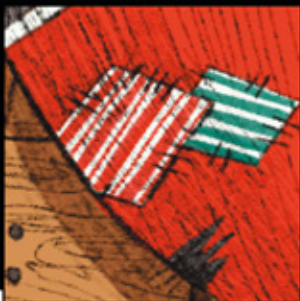
2

3

4

5

6

De antwoorden: 1. Houden pinguïns van de kou?, 2. Missie afbreken, 3. Heelal, 4. Het beestenbinnenstebuitenboek, 5. De Grompus, 6. Het touw en de waarheid

GEKBEKDIER

De snavel van een eend, het lijf van een otter en een beverstaart...
Toen mensen het vogelbekdier voor het eerst zagen, dachten ze: is
dit een grap?! Kijk mee, want dit beest is vanbinnen net zo bijzonder
als dat-ie er van buiten uitziet!

PASPOORT

NAAM: VOGELBEKDIER

LEEFT IN: OOST-AUSTRALIË EN TASMANIË

HOE GROOT? 40 TOT 50 CENTIMETER LANG

HOE ZWAAR? 700 GRAM TOT 2,4 KILOGRAM

EET: WORMEN, LARVEN, RIVIERKREEFTJES,
ZOETWATERGARNALEN EN KLEINE VISJES

WIE WAT DEWAART...

Heeft deze jager wat gevangen?
Dan bewaart hij dat in zijn
wangzakken. Eenmaal boven
water peuzelt het vogelbekdier
alles rustig op. Zonder tanden!
Kauwen doet hij met zijn tong
en de harde ribbels in zijn bek.

JAAGT 12 UUR
PER DAG

KAN 10 MINUTEN
ONDER WATER
BLIJVEN

BEK-RADAR

Kijk die bek, is het
een snavel? Nee!

Het rubberachtige ding
is dankzij duizenden kleine
elektrische sensoren
eerder een soort radar.

Hij wroet er onder water
mee in de modder en
speurt naar lekkere hapjes.

VACHT
=
WATERDICHT

VETTE PEDDELSTAART

De staart is een handige peddel om bij het zwemmen mee te sturen, net als bij een bever. 's Winters kan het vogelbekdier dagenlang zonder eten. Hoe? Dan gebruikt hij zijn vet, dat zit opgeslagen in z'n staart.

KAN WEL
20 JAAR OUD
WORDEN!

GIFSTEKEL

Kijk, die stekel is giftig! Alleen mannetjes hebben er een op hun achterpoten. Daarmee vechten ze tijdens de paartijd met andere mannetjes. Het gif zit opgeslagen in een gifklier.

IN- EN UITKLAPPEN MAAR!

Als het vogelbekdier zich in het water afzet, spreidt hij zijn vingers. Zo staan de vliezen ertussen strak (als een open paraplu). Na een slag klappt hij ze snel in, zodat hij zichzelf niet afremt.

Te gek!

ZOOGDIER OF NIET?!

Ma vogelbekdier legt eieren onder de grond, net als een reptiel. Ze broedt ze uit door ze warm te houden, net als een vogel. Maar... toch is ze een zoogdier! De jongen drinken namelijk melk bij haar. Niet uit tepels, die heeft ze niet. De melk sijpelt uit melkklieren op haar huid en de jongen likken het daar vanaf.

Uit:

Het beestenbinnenstebuitenboek

Kim Merel

€14,99 | 32 pag.

Verschijnt in november

GIUSEPPE ARCIMBOLDO (1527–1593)

Zomer

1573 Olieverf op doek

Giuseppe Arcimboldo was een Italiaanse schilder. Hij leefde en werkte tijdens de Renaissance en is beroemd geworden om zijn portretten die hij samenstelde uit fruit, groente en andere voorwerpen.

Fruithoofd

Ruikt iemand anders ook een sterke geur van komkommer? Ooo, en kersen! Lekker. Hmm... misschien toch ook een snuffje peer en erwt? Verrukkelijk! O, wacht, **ik ruik gewoon mezelf!** Je vindt me er vast een beetje vreemd uitzien, hè? Maar ik voel me geweldig, en ik ruik ook zo lekker. Ik BARST gewoon van het leven in al zijn rijpe, kleurrijke, prachtige gevarieerdheid!

Hoeveel verschillende soorten fruit en groente kun je ontdekken in mijn gezicht? Toe maar, ga maar tellen, dat is juist leuk! Trek anders een vriend of familielid aan de mouw en maak er een spelletje van. Vergeet mijn perzikzachte wangen niet, en mijn aubergine-oren en die SCHITTERENDE artisjok-broche.

Als je dit leuk vond om te doen, kijk dan vooral ook naar de andere schilderijen die bij mijn set horen: *Lente*, *Herfst* en *Winter*. Arcimboldo heeft die gezichten ook heel vernuftig gemaakt van allerlei natuurlijke lekkernijen die bij hun jaargetijde horen. We vormen een heel goed kwartet samen, net als de seizoenen zelf – en de diverse fasen van het natuurlijke leven.

Want weet je, lieverd, ook mensen zijn **onderdeel van de natuur**, ook al zouden die moderne steden en snelle auto's en glimmende, in plastic verpakte dingen je misschien laten geloven dat het niet zo is. Mensen groeien en bloeien en verouderen en keren uiteindelijk weer terug naar de aarde, net als alle andere levende wezens. Ik denk dat die oude Arcimboldo mensen daaraan wilde herinneren. Wat denk jij?

Kopietje

Dan ga ik je nu een geheimpje verklappen... Ik ben een kopie! Geen vervalsing, overigens, dat is iets anders. Ik zie het meer alsof ik een hele hoop identieke tweelingbroers heb. Arcimboldo was geen arme, onbegrepen kunstenaar die zijn werk aan de straatstenen niet kwijt kon. Integendeel! Ik was **een regelrecht SUCCES!** Nadat Arcimboldo zijn eerste *Zomer*-schilderij maakte in 1563, wilden de mensen meer – en dus ging hij door! Ik ben tien jaar later gemaakt.

Kijk eens goed naar het weefpatroon van mijn tarwejasje. Daar zie je bij de nek de naam 'Giuseppe Arcimboldo' staan, en op de schouder staat '1573'. Hij heeft ook wat dingen **van plek verwisseld**, zodat ik geen exacte kopie ben. Die omlijsting van bloemen die om me heen is geschilderd, bijvoorbeeld, die staat niet op de originele *Zomer*!

Uit:

Mona Lisa en de anderen
Alice Harman & Quentin Blake
Vertaald door Sandra C. Hessels
€15,99 | 96 pag.
Verschijnt in december

Op een winterochtend stond De Grompus in de deuropening van zijn huis onder zijn oksel te krabben met een vork. Hij was woest chagrijnig.

Om te beginnen was zijn wekker te hard afgegaan. De bel had zo luid gerinkeld dat hij dacht dat zijn oren eraf zouden vallen. Daarna waren zijn dekens te warm en te kriebelig, en toen hij ze van zich afwierp, vond hij zijn slaapkamer veel te koud.

Daarna was hij, zoals elke ochtend, met zijn verkeerde been uit bed gestapt, waardoor hij nog chagrijniger was geworden, vooral omdat hij daardoor was gestruikeld en met zijn gezicht tegen een muur was geknald.

Maar terwijl hij daar in de deuropening stond en onder zijn oksel krabde en nadacht, werd zijn stemming nog woester chagrijnig. Er lag een fris krokant laagje vorst op de grond, dat volgens De Grompus te wit was, te hard schitterde en te veel kraakte. Er hing ook een kilte in de lucht, een knapperige kou, en terwijl de zwakke zon opkwam,

vervaagden de laatste sporen van het noorderlicht dat aan de ochtendhemel danste.

De meeste mensen zouden betoverd raken bij die aanblik, maar De Grompus niet. Hij fronste zijn wenkbrauwen. Hij wist wat het allemaal betekende. Wat eraan zat te komen...

‘Hmpf!’ gromde hij. Hij hield een van zijn grote handen achter een oor en draaide dat een paar kanten op. Op de wind dreven de klanken van vrolijke muziek en rinkelende belletjes, wat maar één ding kon betekenen: het was bijna Kerstmis.

Hij gromde, ging naar binnen en sloeg de deur dicht.

En voor de goede orde sloeg hij hem nog een tweede keer dicht.

Het was elk jaar hetzelfde. Vorst. Een kilte in de lucht.

Betoverende lichtjes aan de nachtelijke hemel.

Dan:

Vrolijke geluiden.

Sneeuw.

Verheugen.

(Hij maakte in gedachten de aantekening dat hij al die dingen moest toevoegen aan de lijst van dingen die hij Absoluut Niet Leuk Vindt, En Daarmee Uit.)

En daarna brak natuurlijk de Grote Dag zelf aan, met al het gedoe en getrompetter dat daarbij hoorde.

De Grompus stampte rond met zijn handen in zijn zij en schopte tegen de stofballen op zijn tapijt. (De Grompus hield niet van schoonmaken.) ‘Stom kerstfeest!’ gromde hij. ‘Stom schitterend, twinklend, rinkelend-kerstfeest-met-een-grote-glanzende-strik-erom!’

Iedereen werd straks natuurlijk knettergek van opwinding. Hij wist het zeker.

‘Nou, ik word niet knettergek!’ gromde De Grompus in zichzelf, terwijl hij aan zijn buik krabde. Hij zou doen wat hij elk jaar deed – thuis grommen en mopperen – en dan zou hij eerste kerstdag de hele dag in het donker zitten mokken met zijn armen stevig over elkaar geslagen.

Hij knikte vastbesloten.

Ja, dat was een uitstekend plan. *Slim van je, De Grompus*, dacht hij.

En hij zou meteen beginnen.

Maar op dat moment rommelde zijn maag. *Nou*, dacht hij, *dan begin ik meteen nadat ik wat heb gegeten*.

Je vraagt je misschien af of er ook IETS is dat De Grompus WÉL leuk vond, en het antwoord daarop is verrassend genoeg: ja.

Hij hield van drie dingen.

Het eerste was spruitjes. Groene, stinkende, tot pap gekookte spruitjes. De Grompus at ze elke dag, bij iedere maaltijd, 's ochtends, 's middags en 's avonds. En hij zou nu gaan ontbijten met een grote kom stomende spruitjes.

'Precies wat ik nodig heb,' zei De Grompus, zo vrolijk als hij kon opbrengen, 'om me voor te bereiden op een goeie dag MOPPEREN.' En hij stommelde naar zijn spruitjeskast en gooide de deuren open.

De kast was LEEG.

De Grompus staarde een poosje naar de lege kast, knipperde even met zijn ogen en sloot toen de deuren.

Hij wachtte een paar tellen, opende zijn ogen weer en keek opnieuw.

Er was nog steeds nergens een spruitje te bekennen!

Hij sloot zijn ogen.

Hij haalde diep adem.

Toen ging hij VOLLEDIG. UIT ZIJN DAK.

Hij schreeuwde en gromde en stampte en brulde. Hij riep scheldwoorden die ik hier niet mag opschrijven (maar ik kan je vertellen dat 'kont' vaak voorkwam) en stormde tien minuten lang door de kamer. Uiteindelijk liet hij zich, met zijn gezicht naar beneden, op de grond vallen.

Zijn maag rommelde weer. Hij riep dat-ie stil moest zijn.

Geen spruitjes in huis was een RAMP.

De Grompus zuchtte. Hij moest boodschappen doen, en hij HAATTE boodschappen doen.

En als je denkt dat zijn humeur al slecht genoeg was... Wacht dan maar eens af wat er daarna gebeurde!

Uit:

De Grompus

Alex T. Smith

Vertaald door Johanna Rijnbergen

€16,99 | 176 pag.

Verschijnt in oktober

Momo en de tijdspaarders

Lang, lang geleden, toen de mensen nog heel andere talen spraken, waren er in de warme landen al grote en prachtige steden. De paleizen van koningen en keizers stonden er in hun volle glorie, er waren brede wegen, nauwe straten en bochtige steegjes. Schitterende tempels met gouden en marmeren beelden stonden er, je vond er kleurrijke markten waar koopwaar uit alle windstreken werd aangeboden en grote, mooie pleinen waar de mensen samenkwamen om nieuwtjes te bespreken en om redevoeringen te houden of aan te horen. En niet te vergeten: de grote theaters.

Duizenden jaren zijn sindsdien voorbijgegaan. De grote steden van toen zijn vervallen, de tempels en paleizen zijn ingestort. Wind en regen, koude en warmte hebben de stenen afgeslepen en uitgehold, en ook van de grote theaters staan alleen nog ruïnes overeind. In de gescheurde muren zingen nu de krekels hun eentonig lied, dat klinkt alsof de aarde in haar slaap ademhaalt.

Maar enkele van deze oude, grote steden zijn grote steden gebleven tot op de dag van vandaag. Natuurlijk is het stadsleven veranderd. De mensen rijden in auto's en trams, hebben telefoon en elektrisch licht. Maar hier en daar tussen de nieuwe gebouwen staan nog een paar pilaren, een poort, een stuk muur en soms een amfitheater uit die lang vervlogen dagen.

In zo'n stad nu gebeurde het verhaal van Momo.

Even buiten, aan de zuidelijke rand van deze grote stad, daar waar de eerste akkers beginnen en de huizen en hutten steeds armoediger worden, ligt verborgen in een klein pijnbomenbos, de ruïne van een amfitheatertje. In onze dagen, dus op het moment dat het verhaal van Momo begint, was de ruïne bijna helemaal vergeten. Alleen een paar professoren in de oudheidkunde wisten van haar bestaan af, maar zij keken er niet meer naar om, omdat er niets meer te onderzoeken viel. Zo nu en dan raakten er per ongeluk een paar toeristen ver-

dwaald, klommen over de met gras begroeide zitplaatsen rond, maakten lawaai, knipten een foto als herinnering en vertrokken weer. Eigenlijk kenden alleen de mensen uit de naaste omgeving het vreemde ronde bouwwerk. Ze lieten er hun geiten grazen, de kinderen gebruikten het ronde plein in het midden om te ballen en soms ontmoetten de verliefde paartjes elkaar daar 's avonds.

Maar op een dag deed het verhaal de ronde dat sinds kort iemand in de ruïne woonde. Men zei dat het een kind was, vermoedelijk een klein meisje. Zo precies kon men het niet zeggen, omdat het kind een beetje merkwaardig gekleed was. Het heette Momo of iets dergelijks.

Momo zag er inderdaad een beetje eigenaardig uit en dat kon mensen die grote waarde aan orde en netheid hechten misschien wat afschrikken. Ze was klein en tamelijk mager, zodat men met de beste wil van de wereld niet kon zien of ze pas acht of al twaalf jaar oud was. Ze had een wilde, pikzwarte krullenkop, die eruitzag alsof hij nog nooit met een kam of een schaar in aanraking was gekomen. Ze had heel mooie, grote ogen die ook pikzwart waren, net als haar voeten, want ze liep bijna altijd blootsvoets. Alleen in de winter droeg ze soms schoenen, maar het waren twee verschillende die niet bij elkaar pasten en haar bovendien veel te groot waren.

Dat kwam omdat Momo nu eenmaal niets anders bezat dan wat ze ergens vond of toegestopt kreeg. Haar rok was gemaakt van allerlei aan elkaar genaaide kleurige lappen en reikte tot haar enkels. Daaroverheen droeg ze een oude en veel te grote herenjas, waarvan de mouwen bij de polsen omgeslagen waren. Afknippen wilde Momo ze niet, omdat ze er uit voorzorg aan dacht dat ze nog zou groeien. En wie wist of ze ooit nog weer zo'n mooie en handige jas met zoveel zakken zou vinden.

Onder het met gras begroeide toneel van de theaterruïne lagen een paar half ingestorte kamer-

tjes, waar men via een gat in de buitenmuur in kon komen. Hier had Momo zich huiselijk ingericht.

Op een middag kwamen een paar mannen en vrouwen uit de buurt naar haar toe en probeerden haar uit te horen. Momo stond tegenover hen en keek hen angstig aan, omdat ze bang was dat de mensen haar zouden weggagen.

Maar ze merkte al gauw dat het vriendelijke mensen waren. Ze waren zelf arm en ze kenden het leven.

‘Zo,’ zei een van de mannen, ‘je hebt het hier wel naar je zin geloof ik?’

‘Ja,’ antwoordde Momo.

‘En je wilt hier blijven?’

‘Ja, graag.’

‘Maar word je dan nergens verwacht?’

‘Nee.’

‘Ik bedoel, moet je dan niet meer terug naar huis?’

‘Ik ben hier toch thuis,’ verzekerde Momo vlug.

‘Waar kom je dan vandaan, kind?’

Momo maakte met haar hand een vage beweging, die ergens ver weg betekende.

‘Wie zijn dan je ouders?’ vroeg de man verder.

Het kind keek hem en de andere mensen radeloos aan en haalde haar schouders even op. De mensen keken elkaar aan en zuchtten.

‘Je hoeft niet bang te zijn,’ ging de man verder.

‘We zullen je niet weggagen. We willen je helpen.’

Momo knikte zwijgend, maar nog niet helemaal overtuigd.

‘Je zegt dat je Momo heet, is het niet?’

‘Ja.’

‘Dat is een leuke naam, maar ik heb hem nog nooit eerder gehoord. Wie heeft jou die naam gegeven?’

‘Ik,’ zei Momo.

‘Je hebt jezelf zo genoemd?’

‘Ja.’

‘Wanneer ben je dan geboren?’

Momo dacht na en ten slotte zei ze: ‘Zover ik me herinneren kan, was ik er altijd al.’

‘Heb je dan geen tante, geen oom, geen grootmoeder, helemaal geen familie waar je heen kan?’

Momo bleef de man aankijken en zweeg een poosje. Toen mompelde ze: ‘Ik ben hier thuis.’

‘Nou ja,’ meende de man, ‘maar je bent toch een kind – hoe oud ben je eigenlijk?’

‘Honderd,’ zei Momo aarzelend.

De mensen lachten, omdat ze dachten dat het een grap was.

‘Nou, zonder gekheid, hoe oud ben je?’

‘Honderdtwee,’ antwoordde Momo nog wat weifelender.

Het duurde een poosje voor de mensen begrepen dat het kind maar een paar telwoorden kende die het ergens opgevangen had, maar waarbij ze zich niets kon voorstellen, omdat niemand haar tellen geleerd had.

‘Luister,’ zei de man, nadat hij met de anderen overlegd had, ‘vind je het goed als wij de politie zeggen dat je hier bent? Dan kom je in een tehuis waar je eten krijgt en een bed hebt en waar je rekenen en lezen en schrijven en nog veel meer kunt leren. Nou, wat denk je ervan?’

Momo keek hem geschrokken aan.

‘Nee,’ mompelde ze, ‘daar wil ik niet heen. Daar ben ik al eens geweest. Daar waren ook andere kinderen. Er zaten tralies voor de ramen. Iedere dag kregen we slaag – zomaar, zonder reden. Toen ben ik ’s nachts over de muur geklommen en weggelopen. Daar wil ik niet meer heen.’

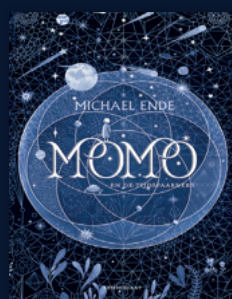
‘Dat kan ik begrijpen,’ zei een oude man en hij knikte. En de andere mensen konden het zich ook voorstellen en knikten ook.

‘Goed dan,’ zei een vrouw, ‘maar je bent toch nog klein. Iemand moet toch voor jou zorgen.’

‘Ik,’ antwoordde Momo opgelucht.

‘Kun je dat dan?’ vroeg de vrouw.

Momo zweeg eventjes en zei toen zacht: ‘Ik heb niet zoveel nodig.’

Uit:

Momo en de
tijdspaarders
Michael Ende
€ 16,99 | 288 pag.

Atta

Atta slaakte een kreet van schrik. Ze hield Stol stevig bij zijn nekvel, want er kwamen twee mammoeten aangelopen en het waren geen jonkies. Een van hen was de grootste die ze ooit had gezien, met een slurf zo dik als zijn poten. Zijn zwarte vacht was vies en draderig en hij had gelige slag tanden, zo lang en krom dat ze elkaar kruisten. In een wolk van stuifzand doemde Haran op. Hij stak strijdlustig zijn enorme vuisten omhoog.

‘Mannen, het móét!’ riep hij.

Atta wist wat hij bedoelde. De clan had honger, ze hadden vlees nodig. Er hing van alles tussen de achterpoten van de mammoeten, dus het waren mannetjes. De grote mammoet bleef wat op de achtergrond staan, maar de andere, een nerveus mannetje, draafde heen en weer voor de bosrand. Wildo en de andere jongens en mannen schuilden tussen de bomen, maar Haran ging de strijd aan. De nerveuze mammoet verstijfde even. Zelfs hij schrok van de Woesteling! Hij keerde zich om en draafde weer de andere richting uit.

Ineens liep Okon stoer en met veel geschreeuw het woud uit. Hij hield een van de reservesperen vast en wachtte de dravende mammoet op. Het beest trompetterde als een gek en trok zijn donkere oogjes zo wijd mogelijk open.

Okon stond klaar met zijn speer.

Atta hield haar adem in: zou het Okon lukken? De mammoet steigerde als een paard, met zijn enorme voorpoten maaierend in de lucht en zijn gigantische kop in zijn nek. Als hij neerkwam, kon hij Okon onder zijn voetzolen verpletteren! Tenzij Okon zo slim was om als het beest naar beneden kwam, zijn speer in de borst te boren en weg te springen. Maar Okon deed iets doms. Hij spande zijn spieren, wachtte niet op het goede moment en wierp de speer naar de mammoet. Hij had net zo

goed een eikel of een wortel kunnen gooien, want het had geen enkel effect. De speer bleef even in de warrige vacht hangen en viel toen op de grond. Het trompetter werd oorverdovend en de voorpoten van het beest kwamen naar beneden.

Atta sloot haar ogen. Dit was te erg! Toen ze haar ogen weer opende, zag ze dat Haran zwaaiend, springend en schreeuwend de aandacht van de mammoet trok. Okon had net op tijd kunnen vluchten en kwam naast haar tussen de bomen staan. Hij beefde als een bibberige woelmuis en ze legde haar hand in de zijne. Samen keken ze toe hoe Haran zijn speer met grote kracht in de flank van de mammoet plantte. Het dier liet een diep gerommel horen, wat maakte dat de andere mammoet hem te hulp schoot.

‘Jaban! Boelo!’ riep Haran, ‘pak die grote aan!’

Atta’s ooms bleven beschaamd en met hangende schouders tussen de bomen staan. ‘Lafaards!’ riep Atta. Op dat moment zag ze de speer die Okon op de grond had laten vallen. Díé moest ze hebben.

‘Ik doe mee,’ fluisterde ze tegen zichzelf, ‘ik ga een mammoet doden.’

De gewonde mammoet probeerde met zijn slurf de speer uit zijn flank te trekken en de grote mammoet kwam Harans kant op.

‘Houd Stol bij zijn nekvel. Laat hem niet los,’ zei Atta tegen Okon, waarna ze het veld op liep en het opstuivende zand in haar ogen voelde prikken.

‘Néé, Atta!’ hoorde ze hun leider roepen, maar ze moest dit gewoon doen. Ze was geen bang meisje, ze was Atta de Mammoetenjager.

Terwijl Haran ‘Terugtrekken in het woud!’ riep, rende ze op het grootste beest af. Ze was doodsbang, maar krijste al haar angst uit haar lijf. Op enkele meters afstand hield ze stil. De hete, walgelijke mammoetenstank kwam haar tegemoet. Het beest

merkte haar op, maar besteedde nauwelijks aandacht aan haar. Hij dacht vast dat ze hem geen kwaad kon doen omdat ze een meisje was.

‘Kom op dan!’ schreeuwde ze. ‘Stom beest! Kom op als je durft.’

Ze stampte als een gek met haar rechtervoet op de grond en hield toen haar speer schuin omhoog in de richting van de grote mammoet. Hij zou vast op zijn achterpoten gaan staan en dan neerkomen op de scherpe punt.

‘Kalf, kom terug!’ hoorde ze roepen. Dat was Wildo. Maakte het hem soms uit wat er met haar gebeurde?

Haran riep: ‘Atta, tussen de bomen! Nu!’

De mammoetenstier draaide zich naar haar om. Hij was immens! Er hing allerlei aangekoekte viezigheid in zijn baard en zijn kleine oren zaten vol smurrie. Hij zwaaide razend met zijn slurf en trompetterde erop los, maar net toen Atta verwachtte dat hij op zijn achterpoten zou gaan staan, liep hij haar straal voorbij.

‘Atta!’ hoorde ze Haran roepen, maar zo makkelijk gaf ze zich niet gewonnen. Dat de mammoet haar geen aandacht gaf, was een vernedering. Wildo en zijn vrienden zouden haar er vast eeuwig mee pesten. Ze rende achter het beest aan en maakte zich klaar om haar speer in zijn kolossale kont te prikken. Aanvallen!

Het lukte niet, zijn kont zat veel te hoog. De speer bleef halverwege achteraan in een van zijn bovenbenen steken. De mammoet zwiepte met zijn staart alsof er een lastige vlieg zat. Op dat moment rukte

Stol zich los en kwam uit het bos rennen. ‘Néé!’ gilde Atta, maar het was al te laat.

Stol wilde haar verdedigen en liep naar de mammoet. Het beest keek verbaasd naar de wolf en Stol ontblootte zijn tanden en gromde dreigend. Met een vlugge beweging pakte de mammoet Stol met zijn slurf en zwierde hem wel tien keer razendsnel in het rond, waarna hij hem losliet. Stol vloog jankend door de lucht en kwam met een smak neer aan de overkant van de Brede Beek. Hij bleef roerloos liggen.

Néé! Was hij dood? Atta stond op het punt om in huilen uit te barsten, toen Stol zijn kop ophief en klaaglijk jankte. Atta wilde naar hem toe gaan, maar eerst moest ze met de mammoet afrekenen. Ze pakte de speer stevig vast en rende op het beest af.

‘Waaargh!’ schreeuwde ze wild en ditmaal wierp ze de speer met zoveel kracht dat hij in een bil van de mammoet bleef zitten.

Het beest draaide zich om, zo vlug als een hert. Wie had hem zo durven plagen? Zijn diepliggende, donkere oogjes keken haar recht aan. Hij was zo dichtbij dat ze zijn zurige adem voelde. Er vlogen druppels speeksel in haar gezicht. Nu trapt hij me dood, dacht Atta, verlamd van schrik. Hoe kon ze zich verdedigen zonder wapen? Er kwam geen geluid uit het bos: blijkbaar hielden de anderen ook hun adem in. Het was sterker dan haarzelf, ze moest hier wég.

Ze draaide zich om en begon te rennen. Niks Atta de Mammoetenjager, niks Atta de Krijger, maar Atta die rende voor haar leven.

‘Hier, Atta!’ hoorde ze Haran roepen.

Maar ze liep niet naar de bosrand. Ze rende over de Vervloekte Velden, met de mammoet achter zich aan.

Uit:

Atta

Jolien Janzing

& Linde Faas

€ 15,99 | 152 pag.

Verschijnt in
september

TEKENLES VAN...

Linde Faas

© Evert Mul

Hoi, ik ben Linde! Ik illustreer kinderboeken, maak mijn eigen prentenboeken en ben de vaste illustrator van Pieter Koolwijk. Sinds 2017 woon ik in het noorden van Noorwegen, waar in de winter een dik pak sneeuw ligt (soms wel metershoog!) en waar de zon twee maanden niet boven de horizon komt. De natuur van noord-Noorwegen is een grote inspiratiebron voor mijn illustraties. Ik hou ervan om op avontuur te gaan in de bossen en de bergen, waar altijd wel iets bijzonders te zien en te ontdekken is. Bevroren meren, watervallen, noorderlicht en bijzondere dieren. Ik vind het heerlijk om ergens in de natuur te zitten bij een kampvuurtje en daar te tekenen en te schilderen.

Het liefst werk ik met aquarelverf, maar ik gebruik ook inkt, acryl en potlood. Het allerleukst vind ik het om allemaal verschillende materialen door elkaar te gebruiken.

Ik vind het geweldig om de boeken van Pieter Koolwijk te illustreren, omdat zijn verhalen altijd vol fantasie, magie en bijzondere karakters zitten. In deze tekenles laat ik jullie zien hoe je Gozert kunt tekenen.

Stap 1: Teken een langwerpige cirkel met daarboven een wat kleiner rondje. Dit is om te bepalen waar Gozerts lijf en zijn hoofd zullen komen. Gebruik hier een potlood voor en druk er niet te hard mee, zodat de lijnen heel dun blijven (je moet ze later namelijk nog kunnen uitgummen).

Stap 2: Teken met cirkels zijn armen, benen en nek, die je met elkaar verbindt met rondjes waar zijn ellebogen, schouders en knieën zitten. Let ook hier op dat de potloodlijnen niet te dik en hard worden.

Stap 3: Trek de buitenste lijnen over en gum de rondjes en cirkels uit, zodat alleen de contouren overblijven. Je kunt hier voor weer potlood gebruiken, maar ook een pen of stift.

Stap 4: En nu is het tijd voor wat meer details. Geef Gozert zijn haar (hij heeft een grote bos wild haar) en zijn gezicht en oren (hij heeft meestal een grote grijns op zijn gezicht). Je kunt ook alvast de lijnen van zijn superheldenpak tekenen.

Stap 5: Geef Gozerts superheldenpak kleur! Ik heb zijn pak knalroze gemaakt, maar je mag natuurlijk ook zelf een mooie kleur bedenken die jij bij Gozert vindt passen. Of meerdere kleuren: nog leuker! Hoe gekker hoe beter!

Geef ook zijn gezicht en haar kleur. Ik heb aquarelverf gebruikt, maar je kunt ook kleurpotlood, krijt, acrylverf of plakkaatverf gebruiken. Gebruik vooral het materiaal dat jij fijn en mooi vindt.

Stap 6: Werk de details van Gozerts superheldenpak uit en geef hem zijn masker.

Stap 7: Voeg Gozerts superheldencape toe. Zo uitbundig als je zelf wilt! Ik heb hem een regenboogcape gegeven, maar misschien vind jij een sterrencape, een glittercape, een onderwaterssencape of een monstercape wel beter bij hem passen?

Stap 8: En dan is er natuurlijk nog Gozerts fantasie. Dat kan van alles zijn - wat je maar bedenkt. Strepen, stippen, vlekken. Of sterren en planeten, kleurrijke tentakels of jungleplanten. Of misschien wel een hele wereld vol kleur en fantasie! Waar denk jij dat Gozert over fantaseert en wat vind jij bij hem passen?

1

5

2

6

3

7

4

8

Toverslag

Ongezien glip ik weg.

Een halfuurtje later ben ik in het centrum en is de zon bijna onder. Ik sta bij het Nationaal Museum van Schotland, ten zuiden van de George IV-brug. Een oud gebouw dat er al ik weet niet hoelang staat, uitgebreid met een nieuwe, moderne aanbouw. Dat zie je vaker in deze stad. Waar ze in Londen van alles en nog wat platgooien om plaats te maken voor luxe appartementen, koestert Edinburgh zijn historie. Er raakt niets in verval, niets wordt verwaarloosd. Overal zitten koffietentjes en kroegen; volgens pap veranderen die allemaal in minitheaters zodra het festival in augustus van start gaat.

Ik stuur snel een berichtje naar mam om te laten weten dat alles oké is. Dat doe ik elk uur, zoals afgesproken.

Er scheurt een auto voorbij en ik veer op. Mijn blik valt op een klein standbeeld aan de overkant van de straat. Het is Greyfriars Bobby. De beroemdste hond van Schotland. Een bronzen, levensechte replica van een kleine terriër – op ware grootte, boven op een granieten fontein.

En dan, van de ene op de andere seconde, verandert de wereld. Het kleine, bronzen hondje leeft ineens. Het schudt zijn kop, zijn gouden neus beweegt en even tuurt hij naar de grond voor hij met een soepele beweging van zijn sokkel springt.

Als door de bliksem getroffen blijf ik staan, zo stil als het standbeeld had moeten zijn.

Zo stil als het er net nog bij stond. Dan steek ik blindelings de straat over, slalomend langs de auto's, en staar naar het onmogelijke schouwspel.

Het hondje schudt zichzelf nogmaals alsof zijn bronzen vacht nat is. Daarna loopt hij op een drafje door de Candlemaker Row in de richting van een kleine, roodgeverfde winkel. Een donker, stoffig soort rood.

Ik kijk om me heen in de hoop iemand te zien die de kleine, bronzen terriër ook heeft zien springen. Ik snak naar een gezicht waarop hetzelfde ongeloof, dezelfde schok ligt die ik voel. Op slappe benen wankel ik over de schuin aflopende straat naar de rode winkel.

Het wonderlijke hondje staat vlak voor de ingang van boekwinkel Avizandum kwispelend te wachten. Alsof hij er woont. Ik werp een blik achterom naar de fontein waarop hij normaal gesproken zit. De mensen lopen eraan voorbij alsof er niks aan de hand is. Niemand lijkt iets op te vallen. Niemand wijst of kijkt wat beter.

Ik nader het dier en buk me. Als ik mijn hand uitsteek om hem te aaien, reageert hij als elke andere hond. Zijn kop gaat omhoog en zijn oren bewegen. Ik leg mijn hand op zijn rug en verwacht een soort vacht te voelen, maar het is keihard brons. Ik heb het standbeeld vaker aangeraakt en het voelt nog steeds precies hetzelfde.

Toch leeft het. Onmiskkenbaar.

Hoe is een raadsel.

Net als ik de winkel wil binnengaan, dringt er iets tot me door. Ik weet niet meer hoe de Vreemdeling eruitziet. Ik heb echt geen flauw idee, terwijl ik normaal gesproken geen enkele moeite heb met gezichten. Dus dit is raar, maar op de een of andere manier verrast het me niet.

Ik duw de deur open en stap naar binnen.

Er hangt een muffe lucht en mijn neus begint te kriebelen. Het is er aardedonker. Afgezien van een paar flakkerende kaarsen brandt er geen licht en ik kan niet zien hoe diep de winkel is. Even slaat de paniek toe, tot ik me herinner dat tante Leanna en Marley vlakbij zijn. Bovendien heb ik een kleine, bronzen waakhond bij de deur zitten.

Ik hoor het schrapen van een lucifer, en als hij opvlamt zie ik een man.

De Vreemdeling. Met een schokje herken ik hem. Nu hij hier vlak voor me staat, begrijp ik niet hoe ik die hoge jukbeenderen en harde ogen heb kunnen vergeten.

‘Je hébt dus lef, Ramya,’ zegt hij waarderend.

‘Ja,’ zeg ik stug. ‘Ik wil weten wat mijn opa me heeft nagelaten. En een beetje meer licht zou fijn zijn.’

Hij glimlacht, steekt nog een paar kaarsen aan en knikt naar de deur. ‘Leuke hond?’

Ik slik. ‘Is dat de echte Bobby?’

‘Nee.’ Hij grinnikt alsof hij het een onnozele vraag vindt. Alsof het normaal is dat er hier een magische, bronzen terriër rondloopt. ‘Het is een standbeeld, dat met een spreuk tot leven is gebracht.’

De achteloze manier waarop hij spreuk zegt, doet me naar adem snakken. O, als dat eens waar kon zijn! Vast niet... Het moet een truc zijn, al heb ik geen flauw idee hoe zoiets kan. Ongelooflijk... De manier waarop het beestje kwispelt, de soepele, snelle bewegingen... Als het een truc is, dan is het een super-, supergoeie.

‘Medusa-magie,’ zegt hij. Hij rommelt wat achter de toonbank. ‘Best bijzonder, trouwens. Niet iets wat elke huis-tuin-en-keukenheks in haar pakket heeft.’

Hij lijkt niet geïnteresseerd in mijn reactie en dat is maar goed ook. Ik wil niet dat hij merkt hoe verbijsterd ik ben. En nieuwsgierig.

‘Medusa-magie?’ herhaal ik. Mijn schorre stem verraaft me alsnog.

‘Ja. Steen tot leven wekken, leven in steen veranderen. Of wat voor materiaal dan ook, nu we het er toch over hebben. Heel moeilijk, zoals ik al zei. Een vriendin van me deed dat kleintje daarbuiten en ik ken niemand die haar dat nadoet. Ze is uniek.’

Mijn ogen dwalen even schichtig door de schemerige winkelruimte. Hopelijk duikt die heksen-vriendin van hem niet ineens achter een van de boekenrekken op.

‘Ah, hebbes,’ zegt de Vreemdeling. Hij legt een nogal massief pakket neer en blaast er met gevoel voor drama het stof vanaf, voor hij het uitpakt. Als hij het papier heeft verwijderd, verschijnt er een

groot, bruin boek. Blanco. Er staat niets op het omslag. Het ziet er zwaar en ouderwets uit.

‘Een boek,’ zeg ik toonloos.

Hij trekt een wenkbrauw op. ‘Verbaast je dat in een boekwinkel?’

‘Sorry,’ verdedig ik me. ‘Ik had iets anders verwacht, iets meer...’

Mijn stem dooft uit als ik besef dat ik geen idee heb wat ik had verwacht.

‘Sla maar open,’ zegt de Vreemdeling.

Na een korte aarzeling doe ik wat hij zegt. Ik heb echt een bloedhekel aan commando’s. Vooral als ze van mensen komen die ervan uitgaan dat je knikt als ze je vertellen dat er heksen bestaan. Op een begrafenisdag.

Ik open het boek.

De pagina’s zijn leeg.

Eerst ben ik verward, daarna teleurgesteld en kwaad. Nijdig kijk ik de Vreemdeling aan.

‘Er staat niks in,’ snauw ik.

Hij reageert niet meteen. Dan wijst hij naar de deur.

‘Je zag die hond bewegen, toch?’

‘Ja.’ Ik hef mijn kin en blijf hem met een felle blik aankijken. ‘Ik zag dat hij begon te leven en van de fontein afsprong. Dat heb ik met eigen ogen gezien.’

‘Waren er anderen die het zagen?’

‘Nee.’ Ik herinner me hoe iedereen gewoon doorliep. Geen mens leek door te hebben wat er aan de hand was, behalve ik. ‘Er reageerde niemand.’

Zijn gezicht verzacht en lijkt warmer te worden, al kan ik niet goed beschrijven hoe. ‘Ramya, deze stad heeft iets nodig. Jij hebt dat. Jij hebt iets waardoor alles zal veranderen.’

Uit:

Toverslag

Elle McNicoll

Vertaald door

Margaretha

van Andel

€15,99 | 264 pag.

WIE JARIG IS, TRAKTEERT

Lemniscaat

60 jaar

Hoera! Lemniscaat is jarig! We vieren dit jaar ons 60-jarig bestaan. In 60 jaar kun je heel veel mooie boeken maken. Wat dacht je van Kruistocht in spijkerbroek, waar wereldwijd miljoenen exemplaren van over de toonbank gingen? Of Koning van Katoren, het verhaal van de dappere Stach, naar wie dit blad is vernoemd? Gozert, Het Pungelhuis, Tangramkat, Woeste Willem? Wat is eigenlijk jouw favoriete Lemniscaatboek...? Vertel het ons! Uit al jullie favoriete Lemniscaatboeken stellen wij een Lemniscaat Top 60 Aller Tijden samen.

Wie jarig is, trakteert. En als je 60 wordt, trakteeer je goed. Dus wat gaan we doen: iedereen die ons helpt met het samenstellen van de Top 60, maakt kans op een boek. En weet je wat? We trakteren twee scholen op die Lemniscaat Top 60 Aller Tijden. En we maken het super met een superheldencap om: we geven als superhoofdprijs ál onze boeken weg! ALLE Lemniscaatboeken, als megawinpakket, voor één basisschool.

Wil je kans maken op een van deze fantastische prijzen en (met je klas) meedoen aan de actie? Lees dan snel verder.

Lemniscaat Top 60

Vertel ons wat jouw zes favoriete Lemniscaatboeken Aller Tijden zijn en win een van de 60 verrassingsboeken! Vul je Top 6 in via www.lemniscaat.nl/top60 om automatisch deel te nemen. Wil je in de race zijn voor een extra prijs? Deel dan je keuze op social media: download de template en plaats 'm op Facebook, Instagram of TikTok. Dat mag natuurlijk via het account van je vader of moeder, broer, zus of iemand anders in je omgeving. Belangrijk: tag @uitgeverijlemniscaat en plaats het bericht openbaar, anders zien wij je post niet.

Superhoofdprijs

Basisscholen in Nederland en Vlaanderen maken kans op prijzen voor de hele school, met als superhoofdprijs ALLE Lemniscaatboeken die op dit moment leverbaar zijn voor de doelgroep. Ook maken we twee scholen blij met de complete Top 60.

Wat moet je hiervoor doen? Stel met je klas jullie ultieme Lemniscaat Top 60 Aller Tijden samen en presenteer die op een zo origineel mogelijke manier. Dus maak een krant, een filmpje, een tentoonstelling, een flashmob, een toneelstukje, een lied, een schilderij, een journaal, een podcast, ALLES mag. Deel de presentatie openbaar via social media en tag @uitgeverijlemniscaat. En dan maar afwachten...! Je mag als school zo vaak meedoen als je wilt, ook met meerdere klassen.

De actie loopt van 1 september tot 1 december 2023. Op 31 december 2023 gaan we het jaar uit met een KNAL en maken we de gelukkige winnaars bekend. De boekenpakketten worden na de kerstvakantie op de winnende scholen geleverd.

Voorwaarden

- Je Top 6 moet bestaan uit titels voor kinderen in de basisschoolleeftijd.
- Zorg ervoor dat je Top 6 of presentatie openbaar zichtbaar is op social media als je op die manier deelneemt.
- Zorg ervoor dat je presentatie AVG-proof is; bescherm persoonlijke gegevens en laat geen gezichten zien als daar vooraf geen toestemming voor is gegeven.
- Alleen schoolklassen in Nederland en Vlaanderen maken kans op de hoofdprijzen.
- De drie hoofdprijzen bestaan uit titels die op dit moment leverbaar zijn.
- De drie winnaars van de hoofdprijzen worden persoonlijk op de hoogte gebracht en vervolgens openbaar bekendgemaakt via social media.
- De 60 winnaars van de verrassingsboeken ontvangen persoonlijk bericht.
- Wanneer je op 31 december niets van ons hebt gehoord, heb je helaas geen prijs gewonnen.
- Inspiratie nodig? Loop een (kinder)boekwinkel of bibliotheek binnen en speur naar de 'achtjes' onderaan de rug van de boeken! En volg Lemniscaat op social media, daar vind je elke dag weer de mooiste kinderboekentips.

Geef je keuze hier door en/of
download de Lemniscaat Top 6
Aller Tijden-template

GRIZZLYBEER

LEVENSDUUR: 20 TOT 30 JAAR

Het is oktober en de winter komt eraan, maar dit grizzlybeervrouwtje is er klaar voor. Ze heeft een knus hol, bekleed met gras, bladeren en mos. De hele zomer heeft ze zo veel mogelijk gegeten om genoeg vet op te bouwen om de winter door te komen. Ze at zalm uit de rivier en in de herfst ging ze op zoek naar zaden, noten en bessen. Nu de temperatuur daalt, gaat ze slapen. Haar lichaamstemperatuur daalt van 38 °C naar 33 °C. Haar hartslag vertraagt tot minder dan een kwart van zijn normale snelheid. Ze slaapt niet zo diep als dieren die een winterslaap houden – ze kan bij het kleinste gerucht wakker worden om zich te verdedigen als ze wordt aangevallen – maar als ze niet wordt gestoord, zal ze vier tot zeven maanden slapen.

Het is opmerkelijk: zwangere vrouwtjes bevallen zelfs tijdens hun winterrust! De jongen, die klein, blind en haarloos worden geboren, drinken bij hun moeder terwijl ze slaapt en blijven warm tussen de dikke vacht van haar buik.

Gaap!

Uit:

Onze tijd op aarde
Lily Murray & Jesse Hodgson
Vertaald door Steven Blaas
€ 14,99 | 64 pag.

Als een grizzlybeervrouwje in de lente eindelijk ontwaakt, is ze een derde van haar lichaamsgewicht verloren. Tegen die tijd zijn haar jongen klaar om de wereld in te gaan. Ze zijn sterk geworden door de melk van hun moeder en hebben een dikke vacht gekregen. Hun moeder neemt ze mee naar buiten, en leert ze jagen en eten. Ze blijven zo'n vier jaar bij haar.

Grizzlyberen slapen een derde tot de helft van hun leven. Hun lange winterrust is een overlevingsstrategie, omdat er in de wintermaanden weinig voedsel is. En die strategie werkt. Dieren die de winter in diepe slaap doorbrengen, leven meestal langer dan dieren die dat niet doen, omdat de kans zoveel kleiner is dat ze in de winter sterven. Het werkt voor de hele soort: grizzlyberen slapen al meer dan een miljoen jaar de ijskoude winters door.

QUIZ: WAT WEET JIJ OVER het toneel?

Kom maar op het podium voor de enige echte... toneelquiz! Ben jij niet van de bühne weg te slaan? Weet je alles over toneelstukken, ken je alle grote acteurs en schrik je niet terug van een dansvoorstelling hier of daar? Zet dan vooral de schijnwerper op je kennis om alle quizvragen te beantwoorden: licht uit en spot aan!

1 Wat zijn rekwisieten?

- A. Speciale rekstokken waaraan dansers kunnen oefenen
- B. Zweetvoeten
- C. Voorwerpen die nodig zijn tijdens een toneelvoorstelling

2 Hoe wordt een pruik gemaakt?

- A. Het pruikenteam maakt een mal van het hoofd van een artiest
- B. De artiest wordt met zijn hoofd in een kom met gips gedoopt
- C. Iemand pakt een schaar en knipt de haren van voorbijgangers af

3 Waarom dragen balletdansers spitzen?

- A. Om hun fingerspitzengefühl te versterken, zodat ze beter met gevoelige situaties om kunnen gaan
- B. Zodat ze op de toppen van hun tenen kunnen staan
- C. Omdat ze dan minder kans lopen om op iemands tenen te trappen

Check hier of je alle antwoorden juist had!
1. C, 2. A, 3. B, 4. A, 5. B, 6. C, 7. A

4 Welke zes stemsoorten zijn er?

- A. Bas, bariton, tenor, alt, mezzo-sopraan en sopraan
- B. Sebastiaan, barileon, tijnor, sandralt, jessosopraan en sopranna
- C. Jazz, opera, ballet, theater, klucht en cabaret

5 Wat doet het pyrotechnisch team?

- A. Zij steken alles in de fik
- B. Zij testen de vlameffecten, explosies of rook
- C. Zij lopen de techniek na - denk aan stellages, bewegende poppen of lichten

6 Wat is een aria?

- A. Een papegaai
- B. Een lied dat door een groep acteurs gezongen wordt
- C. Een solo in een opera

7 Wat staat er in een kostuumbijbel?

- A. De naam van de kostuumontwerper, de originele ontwerpen, de gebruikte materialen en aantekeningen over hoe reparaties moeten worden uitgevoerd
- B. Een verzameling Iconische Outfits
- C. De geschiedenis van het adams- en evakostuum

De beroemdste kostuums

Dan gaan we nu naar de kleedkamers, waar de beroemde kostuums uit verschillende opera's en balletten zijn tentoongesteld. Sommige kostuums zijn al meer dan twintig jaar oud, maar worden nog steeds gedragen! Ze zijn heel kwetsbaar en worden iedere keer dat ze zijn gebruikt zorgvuldig gecontroleerd. De kostuums van de Suikerboonfee en de Prins van vanavond zijn beide bestikt met meer dan vijfhonderd pailletten en kleurrijke steentjes.

Van ieder kostuum wordt alle informatie bijgehouden in een kostuum-bijbel. Daarin staan de naam van de kostuumontwerper, de originele ontwerpen, de gebruikte materialen en aantekeningen over hoe reparaties moeten worden uitgevoerd. Elk jaar worden alle kostuums bijgewerkt en opgefrist zodat ze er zo goed als nieuw blijven uitzien. Wist je dat er hier zelfs een speciale ruimte is waar stoffen worden geverfd?

Als je in een kostuum kijkt, zie je een label waarop de naam van de voorstelling, de rol en iedere artiest die het kostuum in de loop der tijd gedragen heeft zorgvuldig zijn genoteerd.

Het kostuum van prinses Turandot uit de opera *Turandot*.

Dit kostuum werd in 1963 bedacht door de beroemde kostuumontwerper en fotograaf Cecil Beaton. Elk stuk, van de kraag tot de mantel, is versierd met appliqué. Het moet erg zwaar zijn geweest om te dragen.

De tutu's van Odette en Odile uit het ballet *Het zwanenmeer*.

De rollen van Odette, de koningin van de zwanen, en Odile, de zwarte zwaan, worden door dezelfde eerste solist gedanst.

De jurk van Violetta uit de opera *La traviata*.

Violetta's sierlijke witte jurk wordt al 25 jaar gedragen in voorstellingen van *La traviata*. Kostuumontwerpers herstellen hem iedere keer heel voorzichtig om ervoor te zorgen dat hij zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke jurk blijft.

Kostuums voor de Vuurvogel en Prins Ivan uit het ballet *De vuurvogel*.

De tuniek van prins Ivan is gemaakt van rode en witte tafzijde en versierd met goudband. De schitterende tutu van de Vuurvogel bestaat uit lagen gele, oranje en roze tule. De bovenste laag heeft oranje en gele linten en veren, en vuurtongen van rode, oranje en gele satijn, afgezet met goudband.

Uit:

Licht uit, spot aan!

Royal Opera House & Lauren O'Hara
Vertaald door Johanna Rijnbergen
€14,99 | 40 pag.

De sterren van opa

Drie beeldjes van Jezus aan het kruis tel ik in de kamer van opa. Eén beeldje hangt boven de deur. Eentje hangt bij de kachel, met een groen verdroogd takje achter het kruis gestoken.

En er hangt er nog eentje naast de lijst met foto's van opa's tweede vrouw die nu een jaar dood is. Ik moet er steeds naar kijken, naar al die beeldjes van Jezus. Eigenlijk vind ik ze een beetje eng. Maar opa begrijpt daar niets van. 'Je ziet toch geen bloed of zo', zei hij. Opa vindt het belangrijk om overal in huis zijn geloof te zien.

Dit is de tweede dag dat ik bij mijn opa logeer.

Ik ben hier nog nooit alleen geweest. Samen met mama kwam ik wel op bezoek, maar niet zo heel vaak en ook nooit lang. Het lijkt wel of mama meer bij oma hoort dan bij opa. Dat komt natuurlijk omdat opa en oma al gescheiden zijn toen mama nog maar één jaar oud was. Oma vertrok en ze nam mama mee. Ik denk dat opa en mama elkaar dus helemaal niet zo goed kennen. Ik denk wel dat ze van elkaar houden, al weten ze dat heel goed te verbergen. Het lijkt wel of ze constant een beetje ruzie aan het maken zijn.

Mama wilde nooit lang blijven bij opa en zijn tweede vrouw, oma Sara. Dat vond ik wel jammer. Ik had graag wat vaker rondgesnuffeld. Er is veel bij opa waar ik meer van wil weten. Zo heeft opa een kast vol sigarendoosjes waar hij bloemenzaadjes in verzamelt. Het zijn zaadjes van allemaal verschillen-

de bloemen uit zijn eigen tuin. Met zijn precieze handschrift heeft hij op elk doosje geschreven van welke bloem de zaadjes zijn.

En het schuurtje achter in zijn tuin staat vol met bakjes. Daarin liggen de zaadjes te drogen, vaak nog in de bloem, of wat daarvan over is als de bloem uitgebloeid is. Zaadjes moeten helemaal gedroogd zijn om ze te kunnen bewaren, heeft opa me geleerd.

Gelukkig heb ik nu wel tijd, nog drie dagen. Donderdag is mama weer thuis en komt ze me ophalen. We gaan samen naar Zeeland, vakantie vieren in het huisje van een vriendin van oma. Tenminste, als alles gaat zoals ze bedacht heeft.

Mama is namelijk samen met oma in Duitsland. Oma krijgt een nieuwe heup. Ze is gevallen toen ze haar hond Bella uitliet en toen was het mis. Oude mensen mogen niet vallen, zegt mama altijd. Nou, dat hebben we gemerkt. De operatie is goed gegaan, maar toch gaat het met oma nog niet goed genoeg. Het duurt allemaal veel langer dan gepland was en mama wil oma niet alleen laten. Ik zou een paar dagen bij Isabel logeren. Maar omdat het allemaal uitliep en Isabel en haar familie op vakantie gingen, moest er een oplossing komen.

Dat was opa.

Hij heeft me gisteren opgehaald bij Isabel. En nu ben ik dus bij mijn opa en tel ik de beeldjes van Jezus aan het kruis.

Opa is buiten in de tuin. Hij rookt een sigaar en loopt over de smalle paadjes tussen de planten door. Dat doet hij een paar keer per dag. Inspecteren, noemt opa dat. Hier en daar knipt hij een uitgebloeide bloem weg. Op andere plaatsen bindt hij een tak vast. Soms strooit hij wat mestkorrels bij een

plant. Als opa zo door zijn tuin loopt, lijkt het wel of hij mij en de rest van de wereld vergeten is. Ik kan zien dat hij in gedachten is, dat hij helemaal niet echt kijkt naar de tuin waar hij doorheen loopt. Ik denk dat hij vooral aan zijn overleden vrouw denkt.

Hij mist haar.

Dat doet hij elke dag, de hele dag lang.

En ik vind het ontzettend verdrietig om dat te zien. Er klopt helemaal niks van. Een tuin vol bloemen in alle kleuren van de regenboog en een sombere opa die dat allemaal niet ziet, niet écht ziet.

Ik probeer iets te bedenken waarmee ik hem kan opvrolijken. Zal ik een tekening voor hem maken van een bloementuin? Of zal ik een gedichtje schrijven?

Een elfje over bloemen?

Ja, een gedichtje!

Daar houdt opa van. Volgens oma was dat de reden dat ze verliefd werden, lang geleden.

Opa en oma hielden allebei van gedichten. Ze ontmoetten elkaar tijdens een avond over poëzie. In een klein, donker zaaltje kwamen jonge dichters hun nieuwste probeersels voordragen. Opa en oma zaten naast elkaar. En toen schijnt er iets moois gebeurd te zijn, met kaarsen en lucifers denk ik, want oma had het over een vonk. Ik weet er niet zoveel van. Oma is meestal niet zo spraakzaam over die tijd.

Maar ik ga dus ook een gedicht maken, een elfje, om opa op te vrolijken.

Ik vind een papiertje en een pen in de keuken. Elfjes zijn helemaal niet moeilijk, als je het eerste woord maar hebt.

*rood
met zwart
blaadjes van papier
een grijs fluwelen steeltje
klaproos*

Elf woorden.

Het gedichtje klopt.

Ik schrijf erboven:

voor mijn lieve opa van Sjouul

Daarna rol ik het papiertje op en doe er een lintje omheen. Het lintje vind ik in een van de laatje in de keuken. Het laatje ligt er helemaal vol mee. Ik denk dat oma Sara ze verzameld heeft, misschien wel haar leven lang. Ik zoek een rode uit, de kleur van een klapproos.

Zou het mogen?

Ik durf niet zo heel goed aan dingen te komen die van oma Sara waren. Want het lijkt wel of alles in huis precies zo moet blijven als toen zij nog leefde. Opa leeft eromheen. Hij verandert er niets aan. Ik denk dat hij zo een beetje het gevoel heeft dat ze er nog is.

Ik verstop het gedichtje in opa's jaszak.

Misschien kan ik er deze dagen voor zorgen dat opa wat meer gaat lachen. Bijvoorbeeld als hij mijn elfje vindt.

Zou dat hem een klein beetje vrolijker kunnen maken?

Heel even?

Uit:

De sterren van opa
Saskia de Jong
€ 12,99 | 128 pag.
Verschijnt in oktober

WERKEN BIJ DE UITGEVERIJ...

de vertegenwoordigers

Een boek maak je bij Lemniscaat niet alleen. Van redacteurs die het schrijven begeleiden tot promotiemedewerkers die ervoor zorgen dat iedereen de boeken leert kennen: achter de schrijvers en illustratoren staat een heel team. In dat team hebben alle mensen hun eigen taak. Maar wat doen ze nou precies? In dit STACH-nummer gaan we op stap met de helden van de boekhandel: Kirsten en Barbara!

Hoi Kirsten en Barbara! Jullie zijn de vertegenwoordigers. Wat houdt dat eigenlijk in?

Kirsten: 'Dat je de mooiste kinderboeken die er zijn, die van Lemniscaat natuurlijk, de wereld in mag brengen.'

Barbara: 'Wij bezoeken verschillende boekhandels en zijn daar de ogen en de oren van de uitgeverij. We gaan er niet alleen naartoe om onze boeken te laten zien, zodat de boekhandelaren ze kunnen in- en daarna verkopen, maar ook om te horen wat er leeft en wat ze van ons nodig hebben.'

Kirsten: 'Wij hebben persoonlijk contact met alle boekhandels. Ik bezoek als vertegenwoordiger de winkels in de bovenste helft van Nederland, Barbara spreekt de onderste helft.'

Wat vinden jullie het leukst om te doen?

Kirsten: 'Ik vind het heerlijk om 's ochtends in mijn auto te stappen en naar een boekhandel te rijden, om daar over alle nieuwe boeken te praten en te horen hoe het bij de boekhandel gaat. Of het nou een grote of kleine winkel is: dat maakt mij echt niets uit. Het gaat om het persoonlijke contact.'

Barbara: 'Ik vind het bezoek aan de winkels ook het allerleukst: luisteren naar wat een boekhandel nodig heeft en daar precies op inspelen. Niet alleen over onze boeken praten, maar ook kijken naar wat ze nog meer in de boekhandel hebben staan en nadenken over waar we verder kunnen samenwerken. Als de boekhandel tevreden is, dan ben ik ook tevreden.'

Kirsten: 'En wat heel tof is: dat je al die Lemniscaatboek mag lezen natuurlijk!'

Wat vinden jullie het minst leuk om te doen?

Kirsten: 'Mails beantwoorden! En administratie. Of ja, de mails vallen wel mee, het is vooral de administratie.'

Barbara: 'Ik vind dat eigenlijk ook wel leuk. Dat hoort er gewoon bij, voor mij. Hier moet ik even goed over nadenken... Wat vind ik het minst leuk...'

Rechtenmedewerker Robin op de achtergrond: 'Filerijden!'

Barbara: 'Ja, filerijden! Dank je wel, Robin.'

Kirsten: 'Je bent wel eenzaam op de weg, soms. Want je hebt niet altijd je collega's om je heen. Op het begin moest ik daar heel erg aan wennen. Natuurlijk spreek je je collega's wel aan de telefoon - Barbara en ik bellen elkaar bijvoorbeeld elke dag - maar in de auto zit je alleen.'

Hoe ziet een gemiddelde werkdag er bij jullie uit?

Barbara: 'Meestal heb ik twee of drie afspraken bij boekhandels. Na die afspraken kijk ik of ik tijd heb om nog spontaan bij andere winkels binnen te lopen. Dan rijd ik naar huis en ga ik de administratie doen. Bestellingen invoeren, mails beantwoorden...'

Kirsten: 'Wij zijn zeker vier dagen in de week onderweg. Op de andere dag maken we afspraken, bellen we boekhandels. En we zijn soms op de uitgeverij. Dat is ook hartstikke leuk: dan horen we van alles over de boeken waaraan ze op de uitgeverij werken en kunnen we vertellen over hoe het bij de boekhandels gaat.'

Jullie hebben ook drie keer in het jaar een grote boekenbeurs voor boekhandelaren. Wat houdt dat in?

Barbara: 'Op de beurs hebben we drie dagen lang, van 's ochtends negen uur tot 's avonds zes uur, gesprekken met boekhandelaren over de nieuwe boeken. We laten die dan zien en vertellen wat er gaat verschijnen. Het gaat dan wel echt om de nieuwe boeken, dus je spreekt elkaar niet zo uitgebreid als in de winkel.'

Kirsten: 'We spreken dan tien tot twaalf boekhandelaren op één dag. Ik ben altijd heel moe als de beurs is afgelopen, maar ik krijg er ook veel energie van! Je krijgt als eerste een mening te horen over de nieuwe boeken en dat is heel leuk.'

En dan komen jullie ook nog weleens 's avonds in de boekhandel, bijvoorbeeld bij boekpresentaties of schoolavonden!

Kirsten: 'Barbara en ik gaan graag naar boekpresentaties. Dat vinden we niet alleen fijn voor de schrijvers en illustratoren, maar ook voor de boekhandelaren, en het is altijd gezellig. De boekhandels organiseren ook avonden voor leerkrachten waarbij ze bijvoorbeeld schrijvers uitnodigen of tips geven voor de Kinderboekenweek. Daar mogen we soms een praatje komen houden, over boeken die we mooi vinden en over STACH natuurlijk!'

Welk boek heeft een bijzonder plekje in jullie hart?

Kirsten en Barbara zijn heel lang stil...

Kirsten: 'O, dit vind ik heel moeilijk.'

Barbara: '*Pluk en Pluis* van Mathilde Stein. Omdat het uniek is, en zo grappig. Maar het is moeilijk kiezen hoor, ik kan er zo vijf opnoemen, of nog meer...'

Kirsten: 'Dit vind ik héél moeilijk. Een steengoed boek vind ik *Borealis* van Marloes Morshuis. De thematiek, de spanning, de snelheid... Ik kan me nog herinneren dat ik écht niet wilde stoppen met lezen.'

Barbara: 'Nee, je wilt niet stoppen, dat klopt.'

Kirsten: 'Maar er zijn er zoveel meer!'

Wat zou je kinderen aanraden die later ook bij een uitgeverij willen werken?

Kirsten: 'Als je vertegenwoordiger wilt worden, dan is het belangrijk om eerst bij een boekhandel te gaan werken, zodat je weet wat er speelt. Begin bijvoorbeeld met een paar uur op zaterdag.'

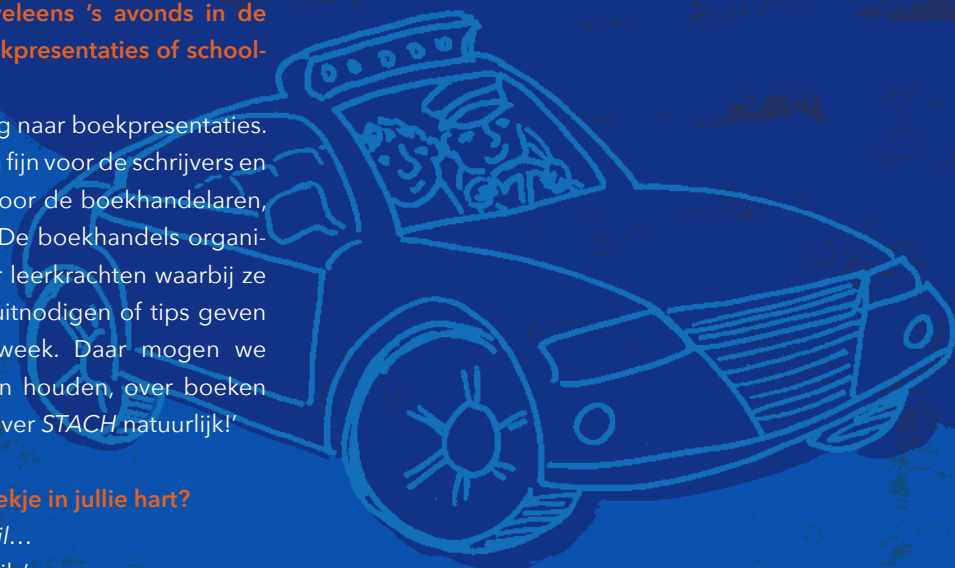
Barbara: 'Dan weet je ook wat er bij hen leeft en heb je aan een half woord genoeg.'

Kirsten: 'Als een boekhandel een probleem heeft, dan kun je meedenken over een oplossing, omdat je zelf ook in de winkel hebt gestaan en snapt waar ze tegen aanlopen. Dat je kunt helpen, is heel fijn. En het is ook leuk werk. Toen ik bij de boekhandel wegging, was dat niet omdat ik geen boekhandelaar meer wilde zijn, maar omdat ik bij Lemniscaat wilde werken. Niet bij een andere uitgeverij, echt bij Lemniscaat.'

Barbara: 'Ik ook. Ik wilde vroeger niet per se vertegenwoordiger worden, maar wel bij Lemniscaat werken.'

Kirsten: 'Ja, ik heb jou bij de boekhandel weggekaapt!'

En wat zijn wij daar blij om! Dank jullie wel, kanjers.

MASSA-UITSTERVINGEN

Als minstens 75 procent van een complexe soort in een kort geologisch tijdsbestek uitsterft, wordt dat massa-uitsterfing genoemd. Dat wordt duidelijk in de geologie: er is een zichtbare grens tussen rotslagen vol fossielen en lagen waarin er vrijwel geen te zien zijn. Massa-uitsterfing scheidt altijd twee verschillende tijdperken. Zo luidde de Permo-Trias-massa-uitsterfing 252 miljoen jaar geleden het einde in van het Paleozoïcum en het begin van het Mesozoïcum.

5x massa-uitsterfing

Er zijn op aarde vijf massa-uitsterfingen geweest. 66 miljoen jaar geleden zijn alle niet-vliegende dinosaurussen uitgestorven, net als de Pterosauriërs, Plesiosauriërs, Mosasauriërs en twee grote groepen fossiele inktvissen. Dit sloot het tijdperk van het Krijt af en startte het Paleogeen, en heet daarom Krijt-Paleogeen (K-Pg)-massa-uitsterfing of Krijt-Tertiair-massa-uitsterfing.

Tegelijkertijd werd het Mesozoïcum afgesloten en startte het Cenozoïcum, waarin wij leven.

De Chicxulubkrater

CHICXULUB

Lange tijd wist niemand wat de oorzaak van deze massa-uitsterfing was. De rotslaag die de grens vormde bevatte grote hoeveelheden iridium. Op aarde is dit element zeldzaam, maar in asteroiden komt het vaak voor. In 1980 stelde de natuurkundige Luis Alvarez daarom voor dat het iridium er door een meteorietinslag zou zijn gekomen. In de jaren 90 ontdekten geologen in de Golf van Mexico een krater met een diameter van 180 kilometer. Die dateerde uit dezelfde tijd als de K-Pg-massa-uitsterfing, wat de theorie van dr. Alvarez bevestigt:

het was een meteoriet die niet-vliegende dinosaurussen wegvaagde.

Uit:

Toen dinosaurussen de lucht in gingen
Jingmai O'Connor & Maria Brzozowska
Vertaald door Ezra van Wilgenburg
€14,99 | 64 pag.
Verschijnt in december

Een wereldramp

Wetenschappers schatten dat de meteoriet 10-14 kilometer breed was. Toen hij insloeg, kwamen er grote hoeveelheden zwavel in de atmosfeer. Er viel wekenlang zure regen. De inslag veroorzaakte ook een grote tsunami en creëerde een dikke stofwolk die het zonlicht maandenlang tegenhield, waardoor planten doodgingen. En het ergste nog was dat het oppervlaktewater van de oceaan zuur werd.

Overlevenden

Veel groepen waren ook na de K-Pg-grens nog in leven, hoewel er (tijdelijk) veel minder van waren. Toen het normale niveau van diversiteit terug te zien was, was men verbaasd welke groepen hadden overleefd. Hoewel wetenschappers dachten dat ze behoorlijk gevoelig zouden zijn voor zaken als zuurtegraad, hadden amfibieën nergens last van gehad. Hoewel de meeste dinosaurussen (inclusief de meeste vogels) uitstierven, overleefde één groep: de Neornithes.

MEER THEORIEËN

Was de meteorietinslag dan de enige oorzaak van de K-Pg-massa-uitsterving? Geologen denken dat de aantallen van sommige dinosaurussen, zoals Sauropoda, al aan het afnemen waren. Het kan ook dat we de fossielen ervan alleen nog niet gevonden hebben. Net voor de K-Pg-grens waren enorme vulkaanuitbarstingen in India, en de gassen daaruit hebben klimaatverandering veroorzaakt (die de Permo-Trias-massa-uitsterving zou kunnen hebben aangejaagd). Waarschijnlijk was de inslag de oorzaak en maakten de uitbarstingen het nóg erger.

Waarom overleefden de Neornithes?

Waarom stierven vogels als de Enantornithines uit, terwijl de Neornithines overleefden? Dat is een mysterie. Het zou door belangrijke verschillen in de biologie van Neornithines kunnen komen. Zo groeiden ze snel, legden ze eieren met hagelsnoeren en waren ze beter toegerust op het eten van voedsel dat na de meteorietinslag te vinden was.

Recensies (deel 2)

Noa

over **Mijn dagen met Niets**

Mireille Geus

€ 14,99 | 136 pag.

Het boek *Mijn dagen met Niets* is een boek dat gaat over een diertje dat is gevonden door Elshontely, die Niets mee naar huis nam. Met de dag wordt Niets groter en groter en je krijgt tips over wat Niets voor diertje is. Als je het boek helemaal leest, dan kom je daarachter.

Niets wordt per dag groter. Maar niet alleen groter, ze krijgt meer vacht, grotere poten en ze wordt mooier per dag. Niets vindt brood lekker dat over datum is, maar de rest zeg ik niet, want anders verklap ik heel veel voordat je het boek hebt gelezen.

Hoe Niets gevonden is: Elshontely verveelde zich zo erg, dus ze ging even vissen. En toen ving ze Niets. Maar je weet niet zeker of Niets een vis is. Je moet het hele boek uitlezen om erachter te komen wat Niets echt is. Dit boek is in de coronatijd gemaakt, dus daarom verveelde Elshontely zich en toen ging ze even vissen en toen ving ze Niets. Dank je wel voor het lezen van deze recensie.

Quinn

over **Koning van Katoren**

Annet Huizing

€ 15,99 | 128 pag.

Ik heb het boek *Koning van Katoren* van Jan Terlouw gelezen. Het verhaal gaat als volgt: de koning gaat dood op de avond dat Stach geboren wordt. Zeventien jaar lang is er geen koning. Dan zegt Stach dat hij koning van Katoren wil worden.

De ministers geven Stach zeven opdrachten. Als hij ze voltooit, dan wordt hij koning van Katoren. Stach moet naar zeven steden in Katoren om een probleem op te lossen. Het zijn heel moeilijke opdrachten die niemand heeft kunnen oplossen. De opdrachten zijn onder andere: de granaatappelboom omhakken, het verbannen van de tovenaars en de zevenkoppige draak verslaan.

Ik vind dit boek erg mooi, omdat Stach de moed pakt om de opdrachten te voltooien en hij veel vrienden maakt op zijn reis. Misschien ontmoet hij zelfs een liefde...

Het boek is echt een aanrader. Heel veel leesplezier!

Foske

over **Hoe ik per ongeluk een boek schreef**

Annet Huizing

€ 15,99 | 128 pag.

Elk verhaal heeft een tikje. Een mooi tikje, een raar tikje, of een tikje dat je geen naam kunt geven, omdat dat tikje zo bijzonder is. Dat is ook zo bij dit boek: *Hoe ik per ongeluk een boek schreef* is net alsof je mee wordt gevoerd door de verteller, en in haar hoofd wordt gezet. In haar gedachtenzee. Dat heeft gewoon geen naam, en je kan het ook geen naam geven. Zo bijzonder.

Als Katinka haar buurvrouw Lidwien om schrijfadvisen vraagt, opent er zich een nieuwe wereld voor haar. Ze besluit een boek te gaan schrijven, over hoe Dirkje, de nieuwe vriendin van haar vader, in haar leven is gekomen. Maar daar komt nog veel meer bij kijken dan ze had gedacht. Dan moet ze ook vertellen over haar dode moeder, over de andere vriendinnen van haar vader, en over zoveel meer waar je misschien liever niet over schrijft. Ondertussen moet ze ook nog letten op de schrijftips van Lidwien de buurvrouw. Lukt het Katinka om een boek te schrijven?

Een mooi verhaal over rouw, liefde en die momentjes waar je even lijkt op te stijgen van vreugde. Staat ook vol met schrijftips, dus dit boek is ook perfect voor mensen die zelf ook een boek willen schrijven. Probeer maar eens, misschien heb je er net zoveel plezier in als Katinka, of misschien nog wel meer! (Oeps, volgens mij heb ik per ongeluk een recensie geschreven!)

Joep & Morris

over **Missie afbreken**

Pieter Koolwijk & Linde Faas

€ 15,99 | 264 pag.

Deze recensie is van ons allebei. Want missies doe je samen. We waren erg onder de indruk toen we hoorden dat we *Missie afbreken* van tevoren mochten lezen [red. Joep en Morris waren proeflezers voor dit boek]. Dat vonden we echt **SUPER-COOL!!!** Toen we het gelezen hadden, vroeg Pieter wat we er van vonden. Van ons hoefde hij niks te veranderen. Wij vonden

Missie afbreken namelijk grappig, bijzonder, speciaal, een beetje zielig, maar vooral supermooi. Dat is mooi met een superheldencape om. Het verhaal zonder tekeningen lezen was al heel geweldig. Maar nu we het boek gelezen hebben met de illustraties van Linde is het nog geweldiger. Ze zijn allemaal zo mooi! Morris vindt de tekening op de maan het mooist en Joep de tekening bij de zon.

In *Missie afbreken* gaat Goert op zoek naar wie hij eigenlijk is. Wij hebben daarvan geleerd dat vrienden en verdriet ontzettend *importante* zijn. We vonden het heel grappig toen Goert de saaiheids-dans ging doen en toen hij een wedstrijd deed met een slak. Ook kwamen we Pieter zelf tegen in *Missie afbreken*. Ben jij hem ook tegen gekomen?

We hebben het verhaal al drie keer gelezen en inmiddels zijn we weer opnieuw begonnen. *Missie afbreken* wil je gewoon blijven lezen, zo fantastisch mooi is het! Het is een missie om nooit te vergeten.

VINTASTISCH!

Willen pinguïns vliegen?

Pinguïns zijn de enige zeevogels die niet kunnen vliegen. Maar ze zijn wel uitstekende zwemmers en kunnen met een ongelooflijke snelheid door het water vliegen! Hun lijf is gestroomlijnd als een raket. Pinguïns zijn onder water zo snel en slank dat het lijkt alsof ze geen veren hebben. Maar in werkelijkheid hebben ze tot wel 12 veren per cm^2 – dat is meer dan de meeste vogels.

Ijssprong

Hoewel pinguïns niet kunnen vliegen, kunnen veel soorten vanuit het water op het ijs springen. Adeliepinguïns springen bijna 3 meter hoog! Ze drukken hun veren plat om luchtbellen los te laten. Daardoor verdubbelt of verdrievoudigt hun snelheid voordat ze de lucht in schieten.

Supersnel

Sommige pinguïns kunnen bijna vier keer zo snel door de zee zoeven als een olympisch zwemmer. Ezelspinguïns zijn het snelst: zij trekken sprintjes van wel 36 km/u. Het zijn ook zeer drukke jagers: ze maken soms meer dan 400 duiken per dag!

Uit:
Houden pinguïns van de kou?
Huw Lewis Jones & Sam Caldwell
Vertaald door Steven Blaas
€ 14,99 | 48 pag.
Verschijnt in november

Wak!

Diepduiken

Pinguïns zijn zo ontwikkeld dat hun botten geschikt zijn om te zwemmen. Andere vogels hebben holle botten – licht van gewicht en geschikt om mee te vliegen – maar pinguïns hebben juist stevige botten, waardoor ze makkelijker kunnen duiken en zwemmen en niet naar de oppervlakte drijven.

Het diepe in

Keizerspinguïns zijn de duikkampioenen van de vogelwereld. Hun diepste duik ooit was bijna 580 meter. Ze kunnen hun adem meer dan 20 minuten inhouden. Ongelofelijk!

VELDGIDS KEIZERSPINGUÏN

LOCATIE	Antarctica
HABITAT	Zee-ijis
POOTKLEUR	Zwart

LENGTE
100 cm

LIEVELINGSETEN
Vis en inktvis

PAPA

Papa, waar ben je?

Ze zeggen: hij is een ster
die vanaf de hemel naar je kijkt

Maar papa, ik zie geen ster
die op je lijkt

Er is nergens een ster
met jouw uiterlijk te zien
Papa, ben je ergens anders misschien?

Ze zeggen: hij houdt van je
waar hij ook is

Maar papa,
omdat ik je zo mis

Wil je alsjeblieft zeggen
waar je bent?

Ik zocht je overal
zelfs in het heelal

daar is alles zo groot
net als mijn verdriet

Ook al ben je dood
laat me weten dat je me ziet

Als je een ster bent, knipper voor mij
knipper dan, knipper dan en maak me blij

Uit:

Papa, ik mis je
Mireille Geus & Evy Van Guyse
€ 14,99 | 48 pag.
Verschijnt in oktober

HET WINNENDE VERHAAL VAN

Amélie

Voor de vorige STACH schreef Annet Huizing het begin van een kort verhaal over 'Pluisje', die een plan bedacht om ook eens in de belangstelling te staan. Maar wat voor plan? Vraag dat maar aan **AMÉLIE GANKEMA!**

Hoe zorg ik ervoor dat ik gezien word? Hoe verander je van muurbloem in het schitterende middelpunt? Dat zocht ik op Google na weer een nare dag thuis. Thuis voel ik me dus eigenlijk onzichtbaar, ik tel niet mee, het is eigenlijk 4-o. Het voelt waardeloos en ontzettend eenzaam, ik heb echt een maatje nodig! Maar ik kan je vertellen: daar komt verandering in!

Eerst las ik over allerlei therapieën, waarin je leert om je niet meer eenzaam te voelen. Pfff, alsof ik daar zin in zou hebben. Toen vond ik websites van jeugdhulp, dan komen ze bij je thuis om met je ouders te praten. Dat leek me ook totaal niks. Er zijn clubs voor eenzame mensen, je kunt een oudere adopteren en ermee gaan wandelen, best een mooi idee, maar dat zocht ik niet. Ik wil hetzelfde als bro en bro hebben, of hetzelfde als papa en mama, een maatje voor het leven, een duo zijn.

Ik ging voor mezelf omschrijven hoe ik me voelde, googelde daarop en ja hoor, wat ik vond is werkelijk fantastisch. Hoe ik me echt voelde, was als een nietig pluisje. Ken je dat wel? Een paardenbloem die op zijn eind is, alle witte pluisjes op de steel, je plukt hem en vvvvvvv, je blaast, en nog eens... en alle pluisjes verspreiden zich alle kanten op door de lucht. Een van die pluisjes... dat ben ik! En daar ligt mijn plan!

Op internet las ik over de magische paardenbloem. Die staat in elke stad, er is er maar eentje van per stad, maar als die voor jou bestemd is, dan vind je hem. Ik wist dat de paardenbloem in mijn stad bij mij hoorde, we zijn tenslotte allebei Pluisje. Na een hele dag lopen, elk parkje bekeken, werd ik bij het laatste park in mijn stad plotseling naar een prachtige pluispaardenbloem getrokken. Ik voelde dat dit mijn paardenbloem was, deze was voor mij bestemd.

Ik ging steeds sneller lopen, ik voelde overal tintelingen en met lichte spanning plukte ik mijn pluizenbol. Ik bracht de bloem naar mijn mond en vvvvvv, ik blies zachtjes zodat de pluisjes loslieten. Ze begonnen te dwarrelen en ze dansten in de lucht als een soort ballerina's op een podium of als een groep vogels die samen vliegen. De kleine pluisjes vlogen als het ware naar een bijzondere vorm. Ik kon bijna niet geloven dat het echt gebeurde, dit was wat ik had gelezen. Ik kniep even in mijn arm, het gebeurde echt, alle pluisjes samen vormden een meisje!

Het meisje kwam naar mij toe lopen, ze keek me aan en gaf me een hele grote knuffel. Vanaf nu zouden we samen zijn, of ik nou in een bezemkast zou zitten, klein zou blijven of niet met bro en bro zou mogen spelen, vanaf nu was ik niet meer alleen, mijn onzichtbare pluizenvriendin was er altijd! Nu had ik eindelijk iemand net zoals bro en bro. Vanaf nu ben ik er trots op om Pluisje te zijn.

HET JURYRAPPORT VAN ANNET HUIZING

Het winnende verhaal is van **AMÉLIE GANKEMA**. Erg origineel hoe zij voortborduurde op de bijnaam van de hoofdpersoon, Pluisje. Amélie beschrijft beeldend hoe de paardenbloempluisjes al dwarrelend en dansend een onzichtbare pluizenvriendin vormen. De boodschap van het verhaal is ook mooi. De hoofdpersoon ontdekt dat ze goed is zoals ze is, en dat het er alleen om gaat dat je een (denkbeeldig) maatje hebt.

Op nummer twee en drie staan **MATHILDE QUADDEKKER** en **LUCAS BAKSTEEN**.

Een eervolle vermelding is voor **SAAR BEEKMAN**: de hoofdpersoon is dolblij, want de moeder in het gezin is weer zwanger. Eindelijk een broertje of zusje voor Pluisje! Maar helaas... het blijkt weer een tweeling te zijn. Leuk bedacht, ik schoot hardop in de lach!

PS
Het verhaal van Amin Absati had een mooie PS. (Ik hou erg van PS'jes!) Hier komt-ie:
En vergeet niet: familie is familie en de band van familie kun je nooit doorbreken.

Heb jij niet gewonnen? Niet getreurd: we hebben al een nieuw verhaal voor je klaarstaan. Maak het verhaal van Mireille Geus op de volgende pagina af in Word (max. 500 woorden) en mail het naar stach@lemniscaat.nl onder vermelding van je naam, leeftijd en adres om mee te doen met de schrijfprijsvraag. Niet alleen maak je zo kans op een boekenpakket, het beste verhaal wordt ook nog eens gepubliceerd in de volgende STACH. De wedstrijd is bedoeld voor kinderen tot en met 13 jaar. De deadline is 15 november.

Veel schrijfplezier!

MAAK HET VERHAAL AF VAN...

Mireille Geus

In iedereen schuilt een verhalenverteller. Laat je fantasie de vrije loop en voor je het weet kom je met de wildste ideeën! Dat gebeurde ook Mireille Geus. Speciaal voor STACH schreef ze een kort verhaal. Weet jij hoe het verdergaat?

Alleen?

Het is natuurlijk belachelijk. Onverantwoord. Dat ze me hier alleen laten, en nu hoor ik ook nog eens wat. Welke ouders laten hun twaalfjarige dochter zelfstandig op hun huis passen? En dan is het nog niet eens een gewoon huis, maar een enorm kasteel. Met honderd torens – nou ja, zes – en een echte ophaalbrug.

Maar goed, belachelijk of niet. Het is zo.

De ophaalbrug heb ik een uurtje geleden opgehaald, en dan bedoel ik niet zoals je een vriendinnetje ophaalt, nee, het gaat met een heel zwaar rad waaraan je moet draaien, en de brug gaat tergend langzaam piepend omhoog tot je dat rad en dus de brug met een hele ingewikkelde knoop vast kunt zetten. Zo kan er niemand meer op ons landje komen. Geen levende ziel meer bij ons kasteel.

En toch dacht ik net dat ik een tafel hoorde verschuiven.

Maar ik zit hier alleen, binnen in de warme keuken, en pas de komende week op onze hut, zoals papa het hier noemt. Zes nachten.

‘Schat, we vertrouwen je,’ zei mama met haar extra hoge stem, de stem die zegt: ‘Ik ben zenuwachtig’, de toon die zegt: ‘Ik ben al weg.’

Het komt goed. Ik ga lekker veel later naar bed dan ik normaal moet, ik ga de snoeptrommel leegeten en een film kijken waar mijn ouders me te jong voor vinden en ik trek die hele dure pyjama van mama aan. Die naar haar ruikt. Maar eerst thee, of warme chocolademelk?

Het licht in de keuken lijkt feller dan normaal. Toen het donker werd, heb ik alle sloten op slot gedraaid. Eén voor één liep ik alle ruimtes af, on-

eindig veel deuren waar telkens een eeuwenoude sleutel krakend meewerkte.

Nu zit alles potdicht. Er kan niemand in en niemand uit. En ik hoor toch iets schuiven. Ben ik hier niet alleen?

Als ik buk om de oude steelpan te pakken, die ene waarvan het niet erg is dat hij aankoeft, hoor ik het voor de vierde keer. Er schuift een tafel, in de grote ontvangstzaal. Tafels hebben niet de neiging om zelf te bewegen en zeker zware tafels die miljoenen jaren oud zijn niet.

Mijn hart klopt wat sneller, mijn ademhaling zit meteen hoger, mijn knieën lijkt het leuk om wat te knikken.

Ik draai de steelpan om, sluip naar de deur van de keuken, tuur de donkere hal in.

Rustig blijven. Wat zou papa doen? Mama?

Lawaai maken, zeggen ze in koor in mijn hoofd.

Met een pollepel en de steelpan in mijn hand storm ik de gang door en ik tik, trommel, sla en brul, ik zou me rotschrikken van mezelf, als ik niet wist dat ik het maar was.

Dan trap ik de deur van de grote ontvangstzaal open en ik zie dat ik het goed had, ik ben hier niet alleen. Enkele passen bij me vandaan...

Doe mee met de hele klas en maak kans op een scholenpakket!

Op de vorige pagina lees je hoe je meedoet!

WOORDZOEKER

AARDE
AFBREKEN
ALIOTH
ARTISJOK
BALLET
BEER
DINOSAURUS
DRAAIMOLEN
EILAND
FANTASIE
FOSSIEL
FRUITHOOFD
GEDICHT
GOZERT
GRIEZELS
GROMPUS

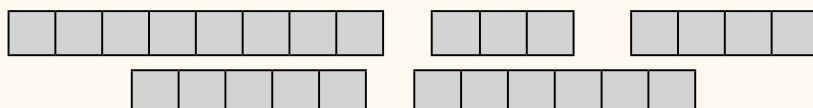
HEELAL
HOND
INTERVIEW
KAARS
KERMIS
KERSTMIS
KLEUREN
KOOLWIJK
KOSTUUM
LAWAAI
LINDE
METEORIEET
MISSIE
OPA
PAPA
PIETER

PINGUIN
PLUISJE
RAAR
REUZENRAD
RITUEEL
RUIMTE
SNEEUW
SOFIE
SPINNENWEB
SPOT
SPRUITJES
STEELPAN
STERREN
STIEKEL
TAKKENHOOFD
TOUW

TOVENAAR
TOVERSLAG
TROTS
TUINHUIS
TYPEN
VAKANTIE
VERDRIET
VROLIJK
WAARHEID
WINTER
ZEEVOGELS
ZOMER
IJSSPRONG

L	D	H	T	O	I	L	A	H	E	E	L	A	L	G	S	E	V	A	F	
T	E	N	K	A	N	F	O	S	S	I	E	L	R	I	S	D	S	R	H	
R	I	E	A	T	G	E	D	I	C	H	T	I	U	U	E	N	U	E	O	
O	S	W	U	L	E	K	E	I	T	S	E	H	R	J	J	I	P	E	N	
T	S	A	R	T	I	S	J	O	K	Z	N	U	S	I	T	L	M	B	D	
S	I	A	A	E	I	E	V	A	E	I	A	I	P	H	I	N	O	N	K	
P	M	R	A	R	G	R	L	L	U	S	U	L	O	N	U	K	R	E	A	
R	I	H	A	M	D	N	S	T	O	L	P	O	T	I	R	L	G	P	A	
E	A	E	N	A	E	E	O	N	P	V	F	I	G	U	P	E	E	Y	R	
T	A	I	T	A	R	T	I	R	E	D	M	A	N	G	S	U	I	T	S	
N	W	D	N	E	P	D	E	R	P	U	L	E	D	N	T	R	F	D	N	
I	A	E	K	T	R	L	D	O	U	S	K	P	R	I	E	E	O	A	E	
W	L	S	E	O	E	R	E	T	R	E	S	E	A	P	L	N	S	R	E	
T	K	E	R	V	I	R	S	E	R	I	M	I	J	A	P	L	N	W	N	U
R	I	J	T	S	E	A	O	V	B	T	O	E	A	I	I	A	E	S	E	W
E	L	M	T	N	K	O	F	I	Z	S	E	T	M	P	B	R	I	Z	B	
Z	O	I	M	A	T	A	K	K	E	N	H	O	O	F	D	R	M	U	W	
O	R	U	I	A	D	K	O	O	L	W	I	J	K	L	I	N	E	R	E	U
G	V	R	S	R	G	E	Z	E	E	V	O	G	E	L	S	T	E	R	O	
E	I	T	N	A	K	A	V	E	I	S	A	T	N	A	F	S	K	N	T	

De woorden staan horizontaal, verticaal en diagonaal. De overgebleven letters vormen de oplossing.

Lava

Lieve zus,

Vanmorgen, nog voor ik mijn ogen opende, versloeg ik in mijn droom al zes draken. Een voor een greep ik ze bij de nek en stak hun keel door met mijn scherpe mes. Dood, dood, allemaal dood.

Als de mannetjesdraken te groot leken, te sterk voor mij en mijn mes, dan maakte ik ze gewoon wat kleiner en zwakker en versloeg ze daarna met gemak. Gelukkig kun je in je fantasie alles onder controle houden.

Er was er helaas één die ik niet kon pakken, de grootste. Dat moet ik morgenochtend maar doen.

Voordat mijn Grote Dag goed en wel begonnen was, was ik dus al doodmoe. Ik kon me een beter begin voorstellen van mijn lange reis.

Lieve Buddie kwam buigend mijn slaapkamer binnen. Ze peilde mijn ochtendhumeur.

‘Prinses,’ zei ze met haar zachte, lage stem, haar grijze knot zat nog strakker dan normaal, ‘uw thee.’

Daarna goot ze net als alle andere dagen van mijn leven mijn thee zorgvuldig, druppel voor druppel, in mijn theekop met de grote L in het midden en met de gouden rand bovenaan. Toen de kop eindelijk vol was, wilde ze ’m op mijn nachtkastje zetten. Haar hand beefde – haar hand beefde nooit. Ik keek op. Haar ogen leken wel meren, ze stroomden bijna over.

‘Uw laatste thee hier,’ snifte ze.

Eén ding was duidelijk: net als alle dagen van het jaar hiervoor ging ik ook vandaag niet huilen. Het hielp niets.

Ik bewoog mijn hand naar de kop en Buddie schudde haar hoofd en mompelde iets.

‘Wat?’

Ze hield de zilveren suikerpot naast de kop en toen ging het mis, ik gooide de suiker heel erg naast

de kop. Van schrik stootte ik de suikerpot uit haar hand en daarna ook nog de kop met de hete thee. De kop met de gouden rand met de L erop viel en was stuk. Voor altijd kapot.

We maakten de geluiden die bij zo’n gebeurtenis hoorden, waarna Buddie alles opruimde en ik met mijn ogen dicht op zoek ging naar draak nummer zeven, de grootste. Maar die liet zich nergens meer zien.

Eerlijk: ik zag net zoveel op tegen deze vertrekdag als dat ik me erop verheugde.

Over een week word ik dertien, worden we dertien, een ongeluksgetal, en papa en mama hadden al ongeluk genoeg sinds ze zeggen dat je dood bent. Dus het is beter als papa en mama en ik niet bij elkaar zijn als ik die dertien kaarsen uitblaas.

Ik zag ertegenop om weg te gaan, van het kasteel, van papa en mama, van Buddie, van onze blauwe stoel, van ons koninkrijk en van ons leven samen. Alles wat ik kende liet ik achter. Maar ik keek ernaar uit dat ik iets nieuws kon toevoegen aan al het oude. Het oud zeer. Dat er ook een beetje morgen bij vandaag kon komen. Een kiertje naar de toekomst die me ooit was beloofd.

Een wolk kroop dichterbij over de berg op weg naar ons kasteel. Vlokken grijs raakten de kale zwarte grond aan, pakten de wereld in met een ondoorzichtige laag.

Buddie koos mijn reiskleding zorgvuldig uit, legde die over de blauwe draaistoel, zette de douche aan, maakte de straal zo klein mogelijk, hing een grote handdoek aan mijn haak, hielp me daarna met afdrogen en met mijn grijze hemd aantrekken, met mijn zwarte broek, en borstelde mijn oranje haren tot ze glansden als de avondzon.

‘Zitten papa en mama al op mij te wachten?’

Buddie knikte. Haar zachte, grijze ogen pasten precies bij haar grijze haren en haar zachte stem. ‘Hunne Koninklijke Hoogheden zitten al enige tijd klaar in de Grote Zaal.’

Natuurlijk wordt de Grote Zaal alleen gebruikt als er Koningen en Koninginnen langskomen of belangrijke ministers of ander hoog bezoek. Vandaag was de Grote Zaal voor mij: ik was het hoge bezoek. Ze zouden me daar nog eenmaal voorbereiden op mijn reis naar mijn eigen koninkrijk en me daarna laten gaan. Voor altijd.

Ik moest even slikken voordat ik verder kon denken. Je weet dat papa soms ongeduldig kan zijn, het was echt de hoogste tijd om naar de Grote Zaal te gaan.

In de Grote Zaal zaten papa en mama op hun troenen. Papa had zijn zwarte mantel aan, die waar ons Melkwegstelsel op was geborduurd. Zou hij weer vertellen dat er aan die wijdvallende overjas vijftig mensen hadden gewerkt, vijftig dagen, zonder slapen?

Papa draagt hem niet vaak. Maar als hij hem aanheeft, ziet hij er nog indrukwekkender uit dan normaal, alsof het hele Melkwegstelsel hem draagt.

‘Lava,’ zei papa toen hij me zag. Hij gebaarde met zijn dikke handen naar de kleine troon tegenover hen.

Mama droeg haar haren opgestoken, als een oranje toren. Het hele Melkwegstelsel en een oranje Toren, je kon minder tegenover je hebben.

‘Lieverd,’ zei mama, haar stem een octaaf hoger dan normaal, en ze knikte. Haar oranje toren verschoof geen millimeter.

Pap begon met wat ik wel verwachtte: dat het een belangrijke dag was, dat ik ging vertrekken en of ik wist waarom. Ik antwoordde dat ik dat wist.

Er viel een diepe stilte in de Grote Zaal en zoals je weet, is de stilte in de Grote Zaal nog dieper dan in de Kleine.

‘Ja?’

Ik rechte mijn rug. De stof van mijn troon prikte in mijn schouder. Geef antwoord, doe het goed, dacht ik.

‘Ik ga naar mijn land,’ zei ik. ‘Mijn volk verwacht me met een cadeau. Ze zullen hopelijk blij met me zijn.’

Het was me al meer dan een miljoen keer verteld, als ik dat nu nog niet wist, was ik pas écht ongelofelijk onnozel. Je herinnert je vast nog wel dat papa en mama ons op onze tiende verjaardag bij zich hadden geroepen en vertelden dat we de komende drie jaar een training kregen: een training tot Koningin. Elke dinsdag- en donderdagmiddag kregen we les. Weet je nog dat we les kregen van die degensliker die zijn degen niet meer uit zijn keel kreeg, en dat papa besloot dat een Koningin zulke dingen niet hoefde te weten?

‘Je vertrekt zo naar Groot Land,’ zei papa en hij keek naar mama, ‘je wordt hun Koningin.’

‘We hebben het al vaker doorgenomen,’ zei mama. Nu zag ik pas dat zij ook een bijzondere mantel aanhad, het was een zwarte mantel, zoals de aarde vol rotsen om ons heen, met een oranje kraag. Als ik op de kleine dingen bleef letten, hoefde ik geen aandacht aan de grote te besteden.

Ze legde nog een keer uit dat ze mij op deze dag had voorbereid. Bij de geboorte van ieder kind in onze familie werd een land voor hem of haar gereserveerd. Dat het land met de inwoners wachtte tot de prins of prinses dertien werd om hem of haar te verwelkomen als hun Koning of Koningin.

Uit:
Lava
Mireille Geus
€ 14,99 | 168 pag.

GRATIS

LAVA

De sterren
van OPA

tekenles
VAN
Linde
Faas

STACH

THEATER-
QUIZ

#6

HET
DEESTEN-
PENSTE

Schrijfplek van

MARCO
KUNST

WWW.LEMNISCAAT.NL

Deze STACH wordt u aangeboden door

8 713791 085980